

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI

Universitatea
BABEȘ-BOLYAI

FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI GESTIUNEA AFACERILOR

DEPARTAMENTUL DE ECONOMIE POLITICĂ

Rezumat teză doctorat

**CREȘTEREA ECONOMICĂ ȘI CRITERIILE DE
CONVERGENȚĂ ÎN CADRUL ECONOMIILOR
EMERGENTE DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE
EST**

Coordonator științific: Prof.Univ.Dr. Mihaela LUȚAȘ

Doctorand: Ioana Sorina MIHUȚ

**Cluj-Napoca
-2013-**

-Cuprins rezumat teză de doctorat-

Introducere.....	8
Sinteza capitolului 1 - Creșterea economică – conceptualizare, instrumente de măsurare și particularități	15
Sinteza capitolului 2- Factori determinanți ai creșterii economice	17
Sinteza capitolului 3 - Modele de creștere economică	19
Sinteza capitolului 4 - Analiza criteriilor de convergență în procesul de adoptare a monedei euro	21
Sinteza capitolului 5 - Provocări ale monedei euro – cadrul formal de aderare stabilit prin criteriile de convergență de la Maastricht.....	23
Sinteza capitolului 6 - Stadiul convergenței reale la nivelul noilor state membre ale Uniunii Europene	26
6.1 Testarea convergenței Beta.....	26
6.2 Testarea convergenței Sigma.....	28
6.3 Testarea reprezentativității convergenței Sigma - Metodologia Phillips and Sul (2007, 2009)	30
6.4 Interconexiunea dintre criteriile nominale și cele reale privind convergența.....	31
Sinteza capitolului 7 - Factorii determinanți ai creșterii economice și convergenței la nivelul noilor state membre a Uniunii Europene - o abordare utilizând metodologia panel GMM.....	33
7.1 Metodologia utilizată.....	33
7.2 Rezultate panel GMM sistemic	34
Concluzii și propuneri finale	37
Referințe bibliografice.....	45

-Cuprins teză de doctorat-

Introducere.....	
Error! Bookmark not defined.	
Capitolul 1. Creșterea economică – conceptualizare, instrumente de măsurare și particularități....	
Error! Bookmark not defined.	
1.1 Conceptul de creștere economică	Error! Bookmark not defined.
1.2 Creștere economică vs. dezvoltare economică.....	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 2. Factori determinanți ai creșterii economice.....	Error! Bookmark not defined.
2.1 Factori economici endogeni	Error! Bookmark not defined.
2.1.1 Resursele naturale.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.2 Capitalul uman	Error! Bookmark not defined.
2.2 Factori exogeni-endogeni.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.1 Progresul tehnologic.....	Error! Bookmark not defined.
2.2.2 Gradul de deschidere al economiei.....	Error! Bookmark not defined.
2.3 Factori exogeni	Error! Bookmark not defined.
2.3.1 Investițiile străine directe	Error! Bookmark not defined.
2.4 Factori non-economici.....	Error! Bookmark not defined.
2.4.1 Factori politici	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 3. Modele de creștere economică.....	
.... Error! Bookmark not defined.	
3.1 Modele clasice de creștere economică	Error! Bookmark not defined.
3.1.1 Adam Smith și rolul pieței în creșterea economică	Error! Bookmark not defined.
3.1.2 Ricardo, Malthus și viziunea pesimistă asupra creșterii economice....	Error! Bookmark not defined.
3.1.3 Teoria moderată a creșterii economice a lui John Stuart Mill	Error! Bookmark not defined.
3.2 Modelul Harrod-Domar.....	Error! Bookmark not defined.
3.3 Modele neo-clasice de creștere economică	Error! Bookmark not defined.
3.3.1 Modelul Input-Output de creștere economică	Error! Bookmark not defined.
3.3.2 Modelul lui Solow	Error! Bookmark not defined.
3.3.3 Modelul lui Swan	Error! Bookmark not defined.
3.4 Modele de creștere economică endogenă	Error! Bookmark not defined.
3.4.1 Modele de creștere economică unisectoriale. Modelul lui Romer	Error! Bookmark not defined.
3.4.2 Modele de creștere economică multisectoriale. Modelul lui Lucas. ...	Error! Bookmark not defined.

3.4.3 Orientări înspre viitor ale teoriilor de creștere economică**Error! Bookmark not defined.**

Capitolul 4. Analiza criteriilor de convergență în procesul de adoptare a monedei euro

Error! Bookmark not defined.

4.1 Conceptul de convergență**Error! Bookmark not defined.**

4.1.1 Convergența în cadrul unei economii vs. convergența la nivelul economiilor..... **Error! Bookmark not defined.**

4.1.2 Convergența în termeni privind ratele de creștere vs. convergența privind nivelul veniturilor**Error! Bookmark not defined.**

4.1.3 Convergența Beta (β) vs convergența Sigma (σ).....**Error! Bookmark not defined.**

4.1.4 Convergența absolută vs. convergența condițională.....**Error! Bookmark not defined.**

4.1.5 Convergența globală vs. convergența regională**Error! Bookmark not defined.**

4.1.6 Convergența veniturilor vs. convergența factorilor de producție . **Error! Bookmark not defined.**

4.1.7 Convergența deterministică vs. Convergența stohastică **Error! Bookmark not defined.**

4.2 Drumul către Euro**Error! Bookmark not defined.**

4.3 Costurile și beneficiile aderării la UEM**Error! Bookmark not defined.**

4.3.1 Beneficii ale introducerii monedei euro**Error! Bookmark not defined.**

4.3.2 Costuri ale introducerii monedei unice.....**Error! Bookmark not defined.**

4.4 Zona monetară optimă.....**Error! Bookmark not defined.**

4.4.1 Abordarea clasică a zonei monetare optime**Error! Bookmark not defined.**

4.4.2 Evoluții recente cu privire la teoria zonei monetare optime..**Error! Bookmark not defined.**

4.5 Tratatul de la Maastricht și criteriile de convergență nominală ...**Error! Bookmark not defined.**

4.5.1 Criteriile de convergență nominală stabilite prin Tratatul de la Maastricht**Error! Bookmark not defined.**

4.5.2 Criteriul privind stabilitatea prețurilor.....**Error! Bookmark not defined.**

4.5.3 Criteriul de convergență nominală privind rata dobânzilor pe termen lung **Error! Bookmark not defined.**

4.5.4 Criteriul de convergență nominală privind ratele de schimb.**Error! Bookmark not defined.**

4.5.5 Criteriul de convergență nominală privind disciplina bugetară..... **Error! Bookmark not defined.**

4.5.6 Critici privind criteriile de la Maastricht și alte aspecte de convergență....**Error! Bookmark not defined.**

Capitolul 5. Provocări ale monedei euro – cadrul formal de aderare stabilit prin criteriile de convergență de la Maastricht

.....**Error! Bookmark not defined.**

5.1. Cadrul general privind convergența la nivelul Uniunii Europene **Error! Bookmark not defined.**

- 5.2 Îndeplinirea criteriilor de convergență nominală de către noile state membre ale zonei euro**Error! Bookmark not defined.**
- 5.3 Analiza îndeplinirii criteriilor de convergență la zona euro a țărilor candidate **Error! Bookmark not defined.**
- 5.4 Gradul de îndeplinire a criteriilor de convergență nominală de către Slovenia**Error! Bookmark not defined.**
- 5.4.1 Sincronizarea ciclurilor de afaceri**Error! Bookmark not defined.**
- 5.4.2 Costuri și beneficii ale adoptării monedei euro în Slovenia..**Error! Bookmark not defined.**
- 5.4.3 Îndeplinirea criteriilor de convergență nominală de către Slovenia **Error! Bookmark not defined.**
- 5.4.4 Îndeplinirea criteriului privind rata inflației**Error! Bookmark not defined.**
- 5.4.5 Îndeplinirea criteriului privind rata dobânzilor pe termen lung..... **Error! Bookmark not defined.**
- 5.4.6 Îndeplinirea criteriului privind rata de schimb**Error! Bookmark not defined.**
- 5.4.7 Îndeplinirea criteriului privind disciplina bugetară**Error! Bookmark not defined.**
- 5.4.8 Experiența Sloveniei în adoptarea monedei Euro - un model de succes pentru țările aspirante.....**Error! Bookmark not defined.**
- 5.5 Gradul de îndeplinire a criteriilor de convergență nominală de către Malta**Error! Bookmark not defined.**
- 5.5.1 Sincronizarea ciclurilor de afaceri**Error! Bookmark not defined.**
- 5.5.2 Costuri și beneficii ale adoptării monedei euro în Malta.....**Error! Bookmark not defined.**
- 5.5.3 Îndeplinirea criteriului privind rata inflației**Error! Bookmark not defined.**
- 5.5.4 Îndeplinirea criteriului de convergență privind rata dobânzilor pe termen lung **Error! Bookmark not defined.**
- 5.5.5 Îndeplinirea criteriului privind cursul de schimb**Error! Bookmark not defined.**
- 5.5.6 Îndeplinirea criteriilor privind disciplina bugetară**Error! Bookmark not defined.**
- 5.6 Gradul de îndeplinire a criteriilor de convergență nominală de către Cipru**Error! Bookmark not defined.**
- 5.6.1 Sincronizarea ciclurilor de afaceri**Error! Bookmark not defined.**
- 5.6.2 Costuri și beneficii ale adoptării monedei euro în Cipru.....**Error! Bookmark not defined.**
- 5.6.3 Îndeplinirea criteriului privind rata inflației**Error! Bookmark not defined.**
- 5.6.4 Îndeplinirea criteriului privind rata dobânzilor pe termen lung..... **Error! Bookmark not defined.**
- 5.6.5 Îndeplinirea criteriului privind cursul de schimb**Error! Bookmark not defined.**
- 5.6.6 Îndeplinirea criteriului privind disciplina bugetară**Error! Bookmark not defined.**
- 5.7 Gradul de îndeplinire a criteriilor de convergență nominală de către Slovacia.**Error! Bookmark not defined.**
- 5.7.1 Sincronizarea ciclurilor de afaceri**Error! Bookmark not defined.**

5.7.2 Costuri și beneficii ale adoptării euro în Slovacia.....	Error! Bookmark not defined.
5.7.3 Criteriul privind rata inflației.....	Error! Bookmark not defined.
5.7.4 Criteriul privind rata dobânzilor pe termen lung	Error! Bookmark not defined.
5.7.5 Criteriul privind rata de schimb.....	Error! Bookmark not defined.
5.7.6 Criteriul privind disciplina bugetară.....	Error! Bookmark not defined.
5.8 Gradul de îndeplinire a criteriilor de convergență nominală de către Estonia ..	Error! Bookmark not defined.
5.8.1 Sincronizarea ciclurilor de afaceri.....	Error! Bookmark not defined.
5.8.2 Costuri și beneficii ale adoptării monedei euro în Estonia....	Error! Bookmark not defined.
5.8.3 Îndeplinirea criteriului privind rata inflației	Error! Bookmark not defined.
5.8.4 Îndeplinirea criteriului privind rata dobânziilor pe termen lung	Error! Bookmark not defined.
5.8.5 Îndeplinirea criteriului privind rata de schimb	Error! Bookmark not defined.
5.8.6 Îndeplinirea criteriului privind disciplina bugetară	Error! Bookmark not defined.
5.9 Impactul recente crize financiare asupra indicatorilor de convergență nominală din noile state membre ale UE.....	Error! Bookmark not defined.
5.10. De la convergența sub aspectul criteriilor de la Maastricht la cea reală.	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 6. Convergența reală - reper al sustenabilității în cadrul economiilor noilor state membre ale Uniunii Europene	
Error! Bookmark not defined.	
6.1 Testarea convergenței Beta.....	Error! Bookmark not defined.
6.1.1 Convergența absolută sau necondiționată	Error! Bookmark not defined.
6.1.2 Convergența condițională.....	Error! Bookmark not defined.
6.1.3 Cluburi de convergență.....	Error! Bookmark not defined.
6.2 Perspectivele noilor state membre asupra convergenței.....	Error! Bookmark not defined.
6.3 Metodologia testării convergenței Beta.....	Error! Bookmark not defined.
6.4 Testarea convergenței Sigma.....	Error! Bookmark not defined.
6.4.1 Evoluția convergenței Sigma exprimată prin intermediul coeficientului de variație	Error! Bookmark not defined.
6.4.2 Testarea reprezentativității convergenței Sigma - Metodologia Phillips and Sul (2007, 2009)	Error! Bookmark not defined.
6.4.3 Modelarea testului log-t.....	Error! Bookmark not defined.
6.5 Estimarea convergenței cu ajutorul coeficientului Gini	Error! Bookmark not defined.
6.6 Estimarea perioadei de timp necesară pentru realizarea convergenței	Error! Bookmark not defined.
6.7 Trenduri actuale în reducerea gap-ului dintre economii - Convergența între noile state membre ale zonei euro și media Uniunii Europene.....	Error! Bookmark not defined.

6.8 Interconexiunea dintre criteriile nominale și cele reale privind convergența **Error! Bookmark not defined.**

6.8.1 Efectul Balassa-Samuelson **Error! Bookmark not defined.**

6.8.2 Efectul Linder- modificări privind comportamentul consumatorului **Error! Bookmark not defined.**

6.8.3 Testarea empirică a relației existente între nivelul prețurilor și cel al economiei **Error! Bookmark not defined.**

Capitolul 7. Factorii determinanți ai creșterii economice și convergenței la nivelul noilor state membre ale Uniunii Europene - o abordare utilizând metodologia panel GMM **Error! Bookmark not defined.**

7.1 Metodologia utilizată..... **Error! Bookmark not defined.**

7.2 Metodologia panel GMM sistemic **Error! Bookmark not defined.**

7.3 Rezultate empirice..... **Error! Bookmark not defined.**

7.3.1 Rezultate privind caracteristicile variabilelor și principalele corelații dintre acestea ... **Error! Bookmark not defined.**

7.3.2 Rezultate panel GMM sistemic **Error! Bookmark not defined.**

Concluzii și propuneri finale

..... **Error! Bookmark not defined.**

Referințe

bibliografice..... **Error! Bookmark not defined.**

Anexe

..... **Error! Bookmark not defined.**

-Cuvinte cheie-

- Conceptul de convergență
- Convergență Beta
- Convergență nominală
- Convergență reală

Lista abrevierilor

- BCE- Banca Centrală Europeană
- CEE- Comunitatea Economică Europeană
- ECOFIN- Consiliul privind Afacerile Economice și Financiare
- FEMC- Fondul European Monetar de Cooperare
- FMI- Fondul Monetar Internațional
- MRS II- Mecanismul Ratei de Schimb II
- SME- Sistemul Monetar European
- UEM-Uniunea Economică și Monetară

Realizarea prezentei teze de doctorat a fost susținută prin intermediul programului:

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI ȘI
PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI

OIPOSDRU

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
CLUJ-NAPOCA

Investește în oameni!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară: 1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție: 1.5 „Programe doctorale și postdoctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: „Studii doctorale moderne: internaționalizare și interdisciplinaritate ”

Cod Contract: POSDRU/107/1.5/S/76841

Beneficiar: Universitatea Babeș - Bolyai

Introducere

În condițiile unei lupte continue și asidue pentru supremație și recunoaștere internațională, economiile contemporane se află în postura deloc privilegiată de a surprinde noi tehnici, instrumente sau metode care să le asigure un avantaj considerabil în fața principalilor competitori. Obiectivul primordial al fiecărei economii este asigurarea unei stabilități în ceea ce privește mediul economic, care datorită interconexiunii extrem de ridicate cu alte componente ale sistemului global conduce la performanță. Performanța, fie că ne referim la cea economică, financiară sau instituțională este un indicator absolut al abilității de adaptare la schimbările macroeconomice frecvente, iar odată îndeplinit acest indicator următorul pas firesc este cel al creșterii economice și al convergenței.

Creșterea economică acompaniată de un grad înalt de convergență reprezintă una din principalele provocări ale arhitecturii mondiale moderne. Complementaritatea celor două procese continuă să suscite interesul economiștilor, politicienilor, sociologilor, oamenilor de afaceri sau a simplilor cetățeni, fiind omniprezentă în cadrul activității economice curente. Recentă criză economico-financiară, care a determinat o reconstrucție a întregului sistem economic, financiar și nu în ultimul rând social contribuie la o sporire a importanței acordată acestui subiect în cadrul teoriilor economice.

Teza de doctorat intitulată ”*Creșterea economică și criteriile de convergență în cadrul economiilor emergente din Europa Centrală și de Est*” își propune pe de-o parte analiza factorilor determinanți ai creșterii economice în cadrul acestor economii, pornind de la considerații de ordin teoretic cu privire la aspecte generale privind modelele de creștere economică, iar pe de altă parte investigarea gradului de convergență la nivelul acestui grup de țări ținând cont de elementele definiției ale fiecărei economii în parte. Aceste două aspecte ar trebui să constituie în opinia noastră pilonii de bază ai construcției economice moderne a căror ignorare conduce la dezorganizare și haos.

Lucrarea de față tratează aspecte extrem de actuale privind evoluțiile economiilor emergente din cadrul noilor state membre ale Uniunii Europene insistând asupra analizei principalelor strategii adoptate de acestea în vederea îndeplinirii obiectivului principal, acela al dobândirii statutului de membru al zonei euro. Paralel analizei procesului de convergență, atât din perspectivă nominală cât și reală, lucrarea abordează și aspecte privind viteza cu care se realizează procesul de convergență, dar este diagnosticat în același timp și gradul de

sincronizare al principalelor politici de natură monetară, financiară și instituțională ale acestor țări la Uniunea Europeană. Îmbinarea tuturor acestor elemente constituie un argument însemnat în favoarea evidențierii *importanței și actualității* ariei de cercetare.

În vederea unei fundamentări cât mai riguroase a prezentului demers științific, perioada de mobilitate doctorală desfășurată în intervalul aprilie-iulie 2012 în cadrul Wirtschafts Universität din Viena, respectiv martie-mai 2013 în cadrul Kingston College din Londra s-a dovedit a fi una extrem de benefică.

Obiectivul central al prezentei teze de doctoral îl constituie analiza stadiului de convergență al noilor state membre care au aderat la Uniunea Europeană în cadrul valurilor de aderare din 2004 (Cipru, Malta, Polonia, Ungaria, Slovacia, Slovenia, Letonia, Lituania, Estonia, Cehia) respectiv 2007 (România și Bulgaria), anexată determinării factorilor principali responsabili pentru valorile înregistrate de ratele de creștere la nivelul acestor economii. De asemenea, având în vedere complexitatea temei abordate, am urmărit testarea ipotezei conform căreia apartenența la o structură supranațională cum este Uniunea Europeană constituie un factor stimulant al creșterii economice, respectiv al convergenței sustenabile.

În vederea îndeplinirii cu succes a obiectivul general avut în vedere, o serie de *obiective specifice* au constituit parte integrantă a lucrării dintre care amintim:

- Prezentarea aspectelor teoretice cu privire la conceptele de *creștere economică* și *convergență* prin raportarea la studiile de specialitate în domeniu;
- Reliefarea principalilor factori determinanți ai procesului de creștere economică surprinși în cadrul lucrărilor de referință ce tratează acest subiect precum și a modelelor de creștere economică care au marcat dezvoltarea principalelor teorii economice;
- Prezentarea principalelor metodologii de cuantificare a stadiului de convergență respectiv divergență la nivelul economiilor și testarea acestora la nivelul grupului de noi state membre ale Uniunii Europene.
- Întreprinderea unui studiu empiric pe baza metodologiei de tip panel GMM privind principalii factori responsabili pentru ratele actuale de creștere economică de la nivelul Uniunii Europene, cu focalizare asupra statelor emergente din Europa Centrală și de Est.

Motivația alegerii respectivei teme de doctorat a constituit-o încercarea de a identifica elementele generatoare de diferențe dintre economii și mai mult dacă strategiile și politicile curente urmate de fiecare economie în parte contribuie la intensificarea procesului de convergență sau dimpotrivă amplifică și mai mult decalajul existent între economii.

În vederea unei corecte derulări a procesului de elaborare a tezei de doctorat, în concordanță cu cerințele metodologice existente la nivel academic, o varietate de **metode de cercetare** au fost angrenate înspre valorificarea direcțiilor principale ale lucrării. O primă categorie este reprezentată de utilizarea cuplului de analiză **inducție și deducție**. Această analiză calitativă ne-a permis evidențierea evoluțiilor remarcabile ce au avut loc în cadrul teoriilor referitoare la conceptul de creștere economică respectiv convergență (capitolele 1-3). O tehnică reprezentativă a analizei calitative o reprezintă **analiza comparativă**, care ne-a furnizat cadrul de referință în formularea aprecierilor cu privire la gradul de îndeplinire a criteriilor de convergență nominală de către noile state membre ale zonei euro, respectiv a celor de natură reală pentru grupul celor mai recente state care au obținut statutul de membru al Uniunii Europene (capitolele 4-6). Pentru a adăuga profunzime studiului științific dar și în vederea susținerii cu date reale a aspectelor dezbătute la nivel teoretic, am utilizat **modelarea econometrică** atât cu ajutorul programului informatic Eviews 7.0 cât și Stata 11.0 care ne-a permis formularea unor concluzii privind nivelul de convergență reală în rândul noilor state membre ale Uniunii Europene prin intermediul testării ipotezelor de convergență Sigma și Beta, validării rezultatelor convergenței Sigma prin aplicarea metodologiei Phillips și Sul, stabilirea gradului de interconectivitate dintre convergența reală și nominală și a principalelor canale ce stau la baza acestei conexiuni și în final aplicarea metodologiei panel GMM în vederea stabilirii factorilor care concură la conturarea procesului de creștere economică a economiilor din Europa Centrală și de Est (capitolele 6-7).

Structura tezei de doctorat este diseminată pe parcursul a șapte capitole care urmează o ordine logică de abordare, pornind de la aspecte de ordin teoretic care permit încadrarea temei în spectrul general al ariei de cercetare și continuând cu cele de ordin empiric care au rolul de a investiga aplicabilitatea modelelor teoretice în cadrul economiei contemporane reale. Astfel dacă în prima parte am urmărit furnizarea unor răspunsuri la o serie de întrebări extrem de interesante precum: *Ce reprezintă creșterea economică? Care au fost principalele modele care au marcat evoluțiile teoriilor de creștere economică? Care sunt factorii prezenți în cadrul acestor modele? Ce presupune convergența între economii? Care sunt elementele diferențiatorie ale convergenței nominale respectiv reale?*, în partea a doua, cea alocată

studiului empiric am vizat clarificarea unor incertitudini legate de: *Contribuie integrarea economică la intensificarea convergenței respectiv creșterii economice la nivelul economiilor? Sunt recente valuri de aderare factori stimulativi ai performanțelor economice ale noilor state membre? Care este mixul optim de factori ce determină reducerea decajelor dintre economii și îmbunătățirea standardelor de viață?*

În cele ce urmează vom realiza o prezentare succintă a structurii lucrării:

Primul capitol intitulat ”**Creșterea economică – conceptualizare, instrumente de măsurare și particularități**” își propune, într-o primă fază, expunerea sub aspect evolutiv a principalelor definiții și interpretări acordate acestui concept de-a lungul timpului, precum și analiza comparativă a ceea ce numim creștere respectiv dezvoltare economică. Acest demers permite evidențierea complexității existente în jurul acestui concept dar și a controverselor cu privire la instrumentele de măsurare, canalele de transmisie sau rolului deținut la nivel micro sau macroeconomic.

Cel de-al doilea capitol intitulat ”**Factori determinanți ai creșterii economice**” abordează la nivel teoretic spectrul deosebit de amplu referitor la ceea ce determină ca o economie să înregistreze ritmuri rapide de creștere și dimpotrivă, alte economii să stagneze sau să se situeze pe pante descendente. Conturarea unei dihotomii cu privire la acest aspect a reprezentat o adevărată provocare ținând seama de multitudinea de clasificări existente în rândul studiilor de specialitate, respectiv a caracteristicilor proprii ale fiecărei economii care determină ca ordinea și componența acestora să difere de la o economie la alta. Mai mult, recenta criză economico-financiară a condus la o reconfigurare a acestor factori, care trebuie în perioada actuală să ia în considerare și efectele devastatoare resimțite la nivel global. Menționăm că această clasificare înglobează doar o mică parte din principalii factori care stau la baza creșterii economice a unei economii, fiind cei mai des întâlniți și dezbătuți în cadrul modelelor de creștere economică elaborate în decursul timpului.

Capitolul al treilea intitulat ”**Modele de creștere economică**” este tributar aceleiași metode de abordare din capitolele anterioare, urmărind prezentarea evoluțiilor principale și a coordonatelor de bază ale teoriilor economice de creștere economică. Aceste modele constituie un bun exemplu al gradului de dinamizare al economiilor în decursul timpului surprinzând elementele definatorii ale epocilor în care au fost elaborate.

În capitolul al patrulea intitulat ”*Analiza criteriilor de convergență în procesul de adoptare a monedei euro*” preocuparea principală a fost reprezentată de reliefaarea principalelor evoluții cu privire la conceptul de convergență dar și a principalelor costuri și beneficii pe care apartenența la o structură integrativă cum este Uniunea Europeană le generează asupra economiilor implicate, respectiv dacă acest pas intensifică sau nu convergența în rândul economiilor participante. De asemenea am insistat asupra considerentelor care au stat la baza introducerii criteriilor de convergență nominală cunoscute sub numele de criteriile de la Maastricht, respectiv a necesității de reformare a acestora ca urmare a evoluțiilor economice recente.

Capitolul cinci intitulat ”*Provocări ale monedei euro – cadrul formal de aderare stabilit prin criteriile de convergență de la Maastricht*” analizează sub aspect comparativ strategiile implementate în rândul noilor state membre ale zonei euro respectiv, Slovenia, Slovacia, Cipru, Malta și Estonia în vederea îndeplinirii criteriilor de la Maastricht. Această analiză poate constitui un cadru de referință pentru statele aspirante la acest statut, incluzând în această categorie și România și reprezintă adevărate modele de performanță economică. Suntem în același timp conștienți de diversitatea structurilor economice caracteristice fiecărei economii în parte, însă ajustarea acestor modele în funcție de necesitățile și obiectivele țării în cauză pot constitui un punct de plecare înspre dezvoltarea unor modele proprii de succes.

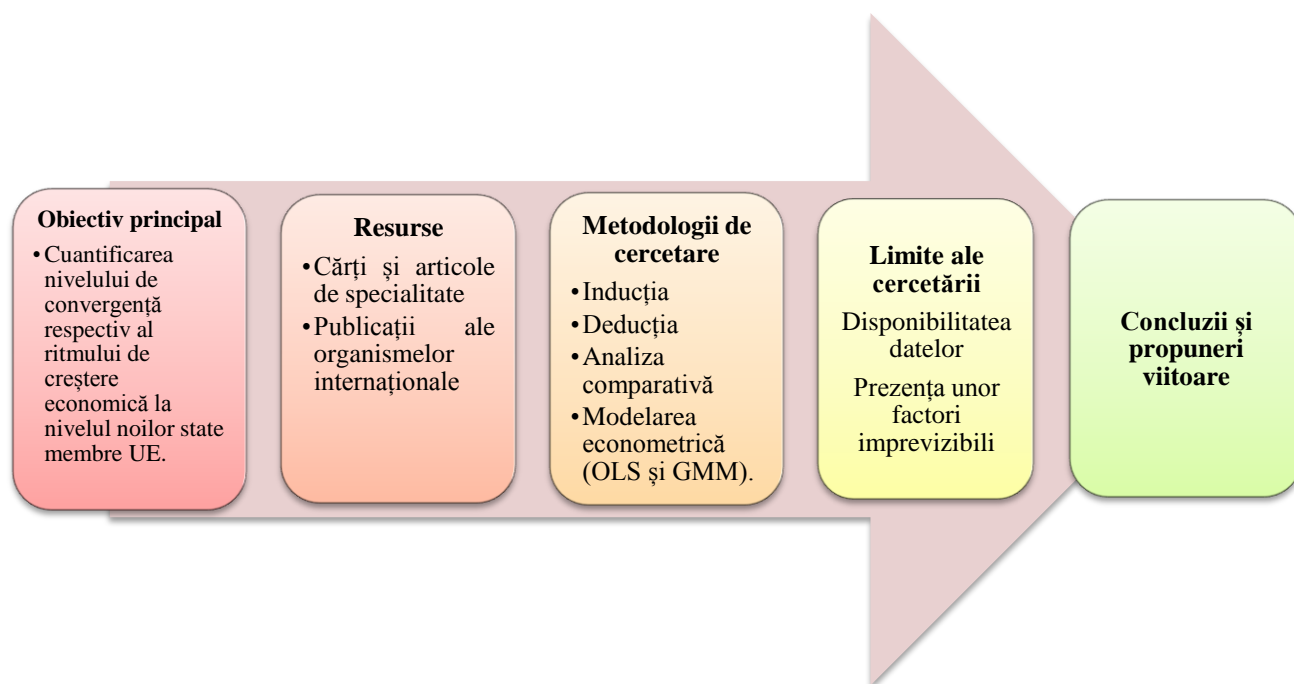
Capitolul șase ”*Convergența reală - reper al sustenabilității în cadrul economiilor noilor state membre ale Uniunii Europene*” extinde aria dezbătută în capitolul anterior prin investigarea la nivel empiric a gradului de convergență reală dintre economiile noilor state membre, prin intermediul unor metodologii de cercetare intens dezbătute în literatura de specialitate precum convergența Sigma, convergența Beta, Indicele Gini, metodologia Phillips și Sul. Complementar acestora am urmărit furnizarea unor date cu privire la viteza de convergență la nivelul eșantionului de țări amintit, respectiv testarea ipotezei prin care criteriile nominale, în particular rata inflației manifestă sau nu o influență asupra celor reale.

Ultimul capitol ”*Factorii determinanți ai creșterii economice și convergenței la nivelul noilor state membre ale Uniunii Europene - o abordare utilizând metodologia panel GMM*” constituie în opinia noastră elementul de noutate al acestei lucrări, în sensul că se fundamentează pe testarea tuturor aspectelor discutate anterior la nivel teoretic și evidențierea acelor factori responsabili de creștere economică și convergență la nivelul noilor state membre ale Uniunii Europene. Rezultatele modelării econometrice sunt în asertimentul celor

furnizate de studiile de specialitate similare precum și de modelele de creștere economică consacrate. Aceste rezultate pot fi considerate piloni ai viitoarelor politici elaborate de guvernele naționale ale țărilor aflate în poziția de stat aspirant la statutul de membru al zonei euro, luând în considerare faptul că evidențiază pe baza datelor furnizate de organismele și instituțiile internaționale instrumentele care asigură un traseu lin spre o economie prosperă. Cu toate acestea trebuie să ținem seama și de limitele prezentei cercetări determinate de existența unor factori cu caracter neprevăzut care pot conduce la o reconfigurare a întregului sistem, exemplul cel mai elocvent în acest sens fiind recenta criză economico-financiară.

În încheierea prezentului demers științific se regăsesc considerațiile finale ce pot fi desprinse în urma ansamblului de cercetări întreprinse precum și direcțiile viitoare ce vor fi urmate luând în considerare faptul că lucrarea de față constituie doar punctul de plecare în cunatificarea unor aspecte atât de complexe și în același timp actuale precum creșterea economică și convergența.

O schematizare a studiului științific curent poate fi redată astfel:

De asemenea dorim să menționăm faptul că o mare parte din ideile cuprinse în prezenta cercetare științifică au fost validate prin includerea lor în cadrul unor articole și prezentări la reuniuni științifice atât la nivel național cât și internațional, dintre care cele mai relevante considerăm a fi:

1. **Mihuț, Ioana Sorina** (2013), ”*The connection between real and nominal convergence criteria: an empirical approach towards the case of new member states*” Review of Economic Studies and Research Virgil Madgearu, pg.89-104.

2. **Mihuț, Ioana Sorina, Luțaș Mihaela, (2013),** ” *Testing convergence and divergence among EU member states*”, Interdisciplinary management research IX, Josip Juraj Strossmayer University in Osijek, pg.459-468, ISBN 978-953-253-117-6.
3. **Mihuț, Ioana Sorina, Luțaș Mihaela, (2012),** ”*Economic Growth. Challenges, opportunities and main determinants*”, în vol. Interdisciplinary Management Research VIII, Josip Juraj Strossmayer University in Osijek, pg. 467-477, ISBN 978-953-253-105-3.
4. **Mihuț, Ioana Sorina, Luțaș Mihaela, (2011),** ”*Factors that trigger inflation in Romania*”, Economic Review, pg.459-466.
5. **Mihuț Ioana Sorina (2013),** ”*Real convergence and economic growth among new EU member states*”, Economic Research Conference, Kingston University, Londra.
6. **Mihuț, Ioana Sorina, Luțaș, Mihaela (2013),** ”*Convergence and divergence in European Union: Evidence for Beta convergence among the new EU member states*”, European Integration – New Challenges, Oradea, România.
7. **Mihuț, Ioana Sorina, Luțaș Mihaela, (2013),** ”*Testing Sigma convergence across new EU members*”, IECS Sibiu, România.
8. **Mihuț Ioana Sorina, Luțaș Mihaela (2012),** ”*Economic Growth. Challenges, opportunities and main determinants*”, *Infer Workshop*, Opportunities for Growth, Trade and Investments after the Crisis, Cluj-Napoca, Romania

Sinteza capitolului 1 - Creșterea economică – conceptualizare, instrumente de măsurare și particularități

Evoluția conceptului de creștere economică a suferit de-a lungul timpului o serie de interpretări care nu fac altceva decât să confirme dinamizarea economiei globale. Interdependența conceptelor de creștere economică, dezvoltare economică sau progres economic evidențiază gradul sporit de complexitate pe care analiza acestui proces îl presupune, complexitate care poate fi extrapolată și în aria instrumentelor de cuantificare sau a canalelor de transmisie și care poate fi analizată atât la nivel regional, național și global. Acest capitol își propune o scurtă introspecție în analiza diversității ce se conturează în jurul conceptului de creștere economică precum și a interdependențelor ce se stabilesc cu alte arii de cercetare.

Creșterea economică este definită conform ”The New Palgrave Dictionary of Economics,, *“ca fiind o măsură a modificării în sens pozitiv a PIB-ului în cadrul unei economii”*.¹ Creșterea producției este așadar asociată unei îmbunătățiri a standardelor de viață. Joseph Schumpeter² utilizează în lucrările sale atât sintagma *“creștere economică”* cât și pe cea de *“dezvoltare economică”*. În accepțiunea sa dezvoltarea economică este privită ca fiind o modificare spontană și discontinuă în cadrul stării staționare existente care afectează echilibrul stării anterioare. Pe de altă parte, creșterea economică evidențiază o schimbare graduală în cadrul procesului pe termen lung, pe fondul unei creșteri generale a economiilor populației precum și a dinamicii economiei.³ În viziunea lui Simon Kuznet, creșterea economică înglobează în sens general o conotație cantitativă. Afirmția în favoarea argumentării acestei idei este următoarea *“creșterea economică este în mod esențial un concept cantitativ”*⁴ și pledează în favoarea progresului substanțial în sfera analizei empirice a creșterii economice și *“a considerării aspectului cantitativ ca o bază a procesului de creștere economică”*⁵.

¹ Howitt, Peter, David N. Weil, (2008), ”The New Palgrave Dictionary of Economics”, Second Edition. Eds. Steven N. Durlauf and Lawrence E. Blume. Palgrave Macmillan, pg.231.

² Schumpeter, J., (1947), ”Theoretical problems of Economic Growth” , The Journal Of Economic History, Supplement VII.

³ Ibidem 2.

⁴Kuznets, S., (1955), ”Toward a Theory of Economic Growth”, National Policy for Economic Welfare at Home and Abroad, R. Lekachman, Ed. pg. 16.

⁵ Kuznets, S., (1949), ”Suggestions for an Inquiry into the Economic Growth of Nations”, Problem in the Study of Economic Growth, pg. 6.

Dacă ar fi să rezumăm principalele tendințe care pot fi desprinse din analiza istorică a evoluției creșterii economice acestea pot fi sintetizate în următoarele categorii și anume:⁶

1. Populația și forța de muncă au înregistrat ritmuri de creștere pozitive, însă la rate mult mai reduse decât stocul de capital.
2. Ratele reale ale salariilor au înregistrat puternice tendințe de creștere.
3. Ponderea salariilor în raport cu randamentul total s-a majorat cu o proporție foarte mică pe un orizont îndelungat de timp.
4. În schimbul reducerii ratei de rentabilitate a capitalului sau a ratei dobânzii, se pot observa oscilații majore ale profiturilor în diferite cicluri de afaceri.
5. În locul unei creșteri constante a ratei capital/output datorită aprofundării capitalului, aceasta s-a diminuat începând cu anul 1900, foarte puține schimbări având loc în decursul anilor 1950.
6. Se constată o scădere masivă a ratelor naționale de economisire caracteristică secolului XX.

În cadrul lucrărilor elaborate în domeniul economic și nu numai, conceptele de creștere și dezvoltare economică sunt utilizate ca și sinonime și această asociere este larg acceptată. Cu toate acestea cei doi termeni au fost definiți diferit de diverși economiști. O analiză comparativă a acestor două concepte este redată în tabelul de mai jos:

Tabel nr. 1 Creștere versus dezvoltare economică

	Dezvoltare economică	Creștere economică
Scop	Vizează schimbările structurale din cadrul economiilor.	Vizează creșterile ce au loc în cadrul output-ului economiei.
Măsurare	Indicatori calitativi - indicele sărăciei, indicele dezvoltării umane, indicele de alfabetizare, etc.	Indicatori cantitativi- rata de creștere a PIB-ului, PNB/VNB.

⁶ Samuelson, Paul, Nordhaus, William (1989), "Economics", Thirteenth Edition, McGraw-Hill International Edition, Economic Series, pg.861-862.

Implicații	Implică modificări în structura venitului, economiilor și investițiilor, împreună cu modificări progresive în cadrul structurii socio-economice a țărilor	Implică creșteri în ceea ce privește nivelul output-ului de bunuri și servicii
Utilizare	Dezvoltarea economică relaționează în general cu utilizarea și dezvoltarea resurselor neutilizate în țările subdezvoltate	Creșterea economică relaționează cu utilizarea optimă a resurselor neutilizate din cadrul țărilor dezvoltate
Creștere	Dezvoltarea economică este asociată creșterii indicelui capitalului uman și unor schimbări structurale care îmbunătățesc în mod considerabil standardele de viață ale populației	Creșterea economică este asociată creșterii graduale în cadrul componentelor produsului național brut: consum, exporturi nete, cheltuieli guvernamentale, investiții
Efect	Aduce atât schimbări calitative cât și cantitative în cadrul economiei	Aduce doar schimbări cantitative în cadrul economiei.

Sursa: Prelucrare autor după literatura de specialitate

În urma analizei desfășurată pe parcursul acestei secțiuni se poate afirma faptul că cele două concepte de creștere și dezvoltare economică sunt procese adiacente care presupun numeroase interdependențe, caracterizând prin mijloace diferite, nivelul de performanță a unei economii. Considerăm faptul că procesul de dezvoltare economică reprezintă un concept mult mai vast a cărui realizare depinde de o multitudine de factori atât calitativi cât și cantitativi, în timp ce procesul de creștere economică reprezintă o condiție necesară dar nu suficientă înspre realizarea dezvoltării economice.

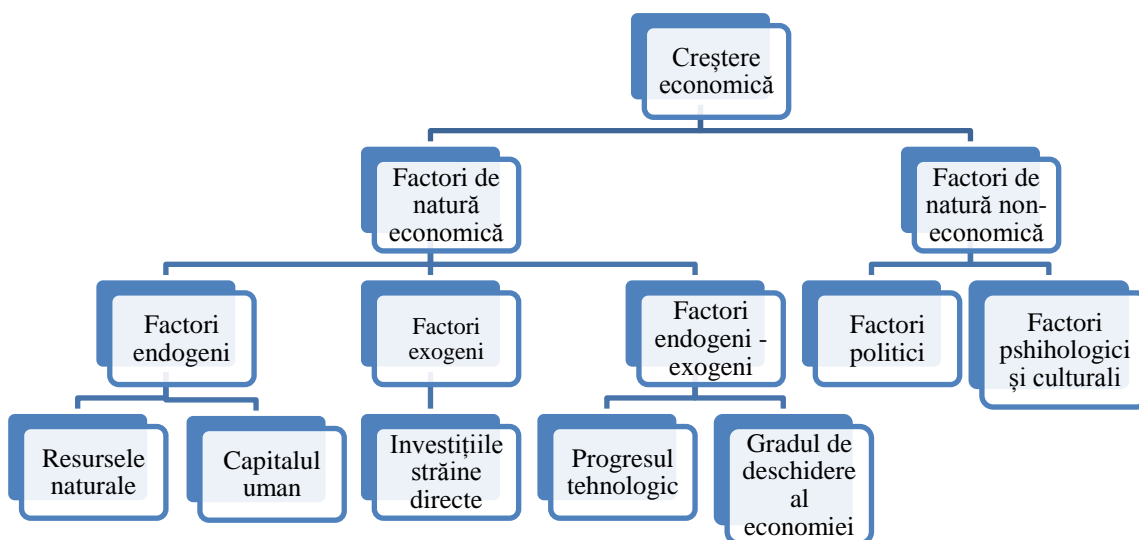
Sinteza capitolului 2- Factori determinanți ai creșterii economice

Evidențierea factorilor care au un impact semnificativ asupra dinamicii procesului de creștere economică, constituie un demers extrem de util având în vedere gradul mare de eterogenitate ce caracterizează economiile contemporane. De asemenea întreprinderea unei

asemenea analize se dovedește a fi una extrem de complexă ținând cont de multitudinea de factori pe care acest proces îi angrenează. În studierea aspectelor legate de creșterea economică și factorii determinanți ai acesteia am putut identifica două abordări de bază. Prima dintre ele este abordarea cantitativă și care face referire la variabile cantitative ca resursele naturale, capitalul, investițiile străine directe sau gradul de deschidere al economiei. Cea de-a doua abordare și anume cea calitativă implică o serie de variabile precum cele care țin de natura politică sau de sfera culturală. Luând în considerare faptul că o clasificare completă a întregului sistem de factori implicați în conturarea acestui proces necesită un spațiu de lucru mult mai amplu, capitolul de față își propune o ierarhizare a acelor considerații de literatură de specialitate în domeniu a fi cei mai reprezentativi și de asemenea cei mai des investigați la nivel empiric în relație cu procesul de creștere economică.

Procesul de creștere economică este considerat ca fiind unul extrem de complex, influențat de o varietate de factori politici, instituționali, culturali cât și sociali. Literatura de specialitate prezintă o vastă clasificare a acestor factori, contribuția fiecăruia dintre ei fiind susținută prin argumente solide.

Fig.nr.1 Factorii determinanți ai creșterii economice

Sursa: Prelucrare autor după literatura de specialitate

Sinteza capitolului 3 - Modele de creștere economică

Modelele de creștere economică, ca parte integrantă a teoriei privind acest vast proces, reprezintă fundamentul oricărei analize ce vizează acest aspect. Evoluția modelelor de creștere economică constituie o metodă de reliefare a caracteristicilor privind principalii indicatori macroeconomici care au stat la baza dezvoltării societății actuale și mai mult un reper în evoluția gândirii economice. Pornind de la teoriile lui Adam Smith și trecând prin cele neoclasice precum cele ale lui Solow și endogene ca cele elaborate de Romer, dar și a unor tendințe actuale cu privire la acest proces, capitolul de față are ca obiectiv principal introspecția asupra evoluției abordărilor de ordin teoretic și empiric a ceea ce acest proces implică. În timp ce prezența convergenței este considerată ca fiind un element edificator al modelelor neoclasice, majoritatea modelelor endogene de creștere economică argumentează în favoarea divergenței.

În literatura de specialitate există o serie de clasificări ale teoriilor de creștere economică. Unele au fost elaborate pornind de la domenii științifice specifice, rezultând astfel o delimitare a acestora în teorii economice, teorii demografice sau teorii sociologice.

În elaborarea teoriilor clasice privind creșterea economică o influență semnificativă a avut-o Adam Smith în viziunea căruia acumularea de capital, progresul tehnologic și specializarea forței de muncă sunt considerate ca fiind principale surse generatoare de creștere economică. Fundamentându-și teoriile pornind de la această considerent, Thomas Malthus, David Ricardo și John Stuart Mill au împărtășit o parte din ideile cuprinse în *“Avuția Națiunilor”* în principal legat de rolul și locul formei de proprietate în creșterea economică și au agreeat ideea conform căreia beneficiul privat derivă din urmărirea interesului privat care îi ghidează pe indivizi în deciziile și activitățile lor, concept pe care Adam Smith îl numește *“mână invizibilă”*.

Pentru Karl Marx extinderea piețelor este deosebit de importantă în susținerea creșterii și dezvoltării economice. Interpretarea lui Karl Marx relevă faptul că aspectele sociale, politice, culturale și spirituale ale vieții sunt condiționate de modul de realizare a producției. Autorul a expus o serie de idei prin care dezvoltarea societății se realizează în etape bine determinate, pentru care a utilizat multiple scheme de clasificare a istoriei economice în epoci.

Tranziția de la teoria economică clasică la cea neoclasică a început la sfârșitul secolului XIX-lea. În 1929 John Maynard Keynes, în lucrarea sa, *“Teoria generală a ocupării forței de muncă, a dobânzii și a banilor”* oferă o nouă perspectivă asupra

echilibrului în economie și implicit asupra echilibrului monetar, reușind integrarea în cadrul teoriei monetare atât a aspectelor de natura microeconomică cât și a celor de natura macroeconomică.

Teoriile anilor 1950 și 1960 au privit procesul de creștere economică ca o serie de etape succesive în cadrul unei tendințe de evoluție societală. Ele comprimă modele bazate pe ipoteze neoclasice. Cel mai cunoscut model neo-clasic este modelul Solow-Swan, prin care se determină nivelulul output-ului unei economii utilizând interacțiunea reciprocă dintre capital, muncă și tehnologie.

Anii 1970 au adus noi schimbări în ceea ce privește modul de abordare a procesului de creștere economică, dintre care se disting două curente de bază. Primul se axează pe teoriile modificărilor structurale utilizând teoria economică modernă și analiza statistică. Cel de-al doilea consideră procesul de declin economic ca fiind datorat rigidităților economice și instituționale precum și relațiilor între factorii interni și internaționali.

Viziunea anilor 1980 asupra creșterii economice evidențiază perceperea acestui proces relaționat nu în mare măsură de utilizarea factorilor interni sau a conjuncturii externe ci mai degrabă ca și o componentă a cărei eficiență depinde de gradul de intervenție al statului și de reglementarea și standardizarea economiei. Acest curent susține eficiența economiilor deschise, libere și privatizarea companiilor publice ineficiente.

Sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990 aduce o nouă abordare cunoscută sub numele de noua teorie a creșterii economice. Aceasta își propune lărgirea sferei induse de teoriile clasice și explicarea fenomenelor ce determină ca unele economii să se dezvolte într-un ritm rapid și alte economii să stagneze. Cele mai importante lucrări în această sens sunt cele aparținând lui Paul M. Romer din 1986 „*Increasing Returns and Long-Run Growth*” și a lui Robert E. Lucas. „*On the mechanism of Economic Development*”, din 1988. Aceștia și-au concentrat cercetările asupra posibilităților de măsurare a capitalului.

Cel de-al doilea curent extrem de important în cadrul noii teorii de creștere economică este strâns legat de introducerea conceptului de R&D. În cadrul modelelor de creștere economică endogenă investițiile în R&D sunt considerate a fi un factor determinant al creșterii și al îmbunătățirii productivității, aspect discutat în secțiunea privind factorii determinanți ai creșterii economice.

Societatea contemporană cu angrenajul tuturor structurilor și situațiilor ce le implică, determină o dezvoltare și reorientare a teoriilor de creștere economică care să răspundă nevoilor actuale ale economiei. O politică extrem de dezbătută în acest sens și care pare să

devină un punct central de interes în cadrul noilor dezvoltări privind creșterea economică este cea referitoare la ”*transferul de fonduri*”.

Sinteza capitolului 4 - Analiza criteriilor de convergență în procesul de adoptare a monedei euro

Una dintre cele mai importante sarcini ale statelor nou integrate este găsirea unui mix optim de politici care să asigure un ritm rapid de creștere și de aliniere la standardele impuse de către Uniune. Cel de-al doilea pas extrem de important îl reprezintă aderarea la Uniunea Economică și Monetară și în final adoptarea unei monede unice. Aceasta presupune o serie de etape ce trebuie îndeplinite pentru a se asigura o trecere lină înspre realizarea unei convergențe depline. Analiza criteriilor de convergență sub aspect teoretic, alături de costurile, beneficiile dar și a teoriilor principale cu privire la acest concept constituie punctul central al acestui capitol.

Teoriile macroeconomice de creștere economică au încercat în decursul timpului surprinderea unui răspuns la întrebarea ce anume determină o economie să se dezvolte într-un ritm mai rapid decât alta sau dacă nivelul veniturilor din diferite țări vor înregistra tendințe asemănătoare în următorii ani. Cu toate că acest subiect a căpătat atenția economiștilor cu mult timp înainte, de abia la sfârșitul anilor 1980 acesta a devenit un subiect dezbătut în cadrul modelelor econometrice și al teoriilor macroeconomice.⁷

Pentru o înțelegere cât mai clară a acestui concept și o raportare cât mai obiectivă la ultimele tendințe în ceea ce privește evoluția acestuia este necesar utilizarea unei clasificări care să permită delimitarea teoriilor cu privire la acest aspect. O astfel de clasificare este cea propusă de către Islam, care distinge între următoarele categorii în ceea ce privește noțiunea de convergență⁸:

1. Convergența în cadrul unei economii vs. convergența la nivelul economiilor;
2. Convergența în termeni privind ratele de creștere vs. convergența privind nivelul veniturilor;
3. Convergența Beta (β) vs. convergența Sigma (σ);
4. Convergența absolută vs. convergența condițională;
5. Convergența globală vs. convergența regională;

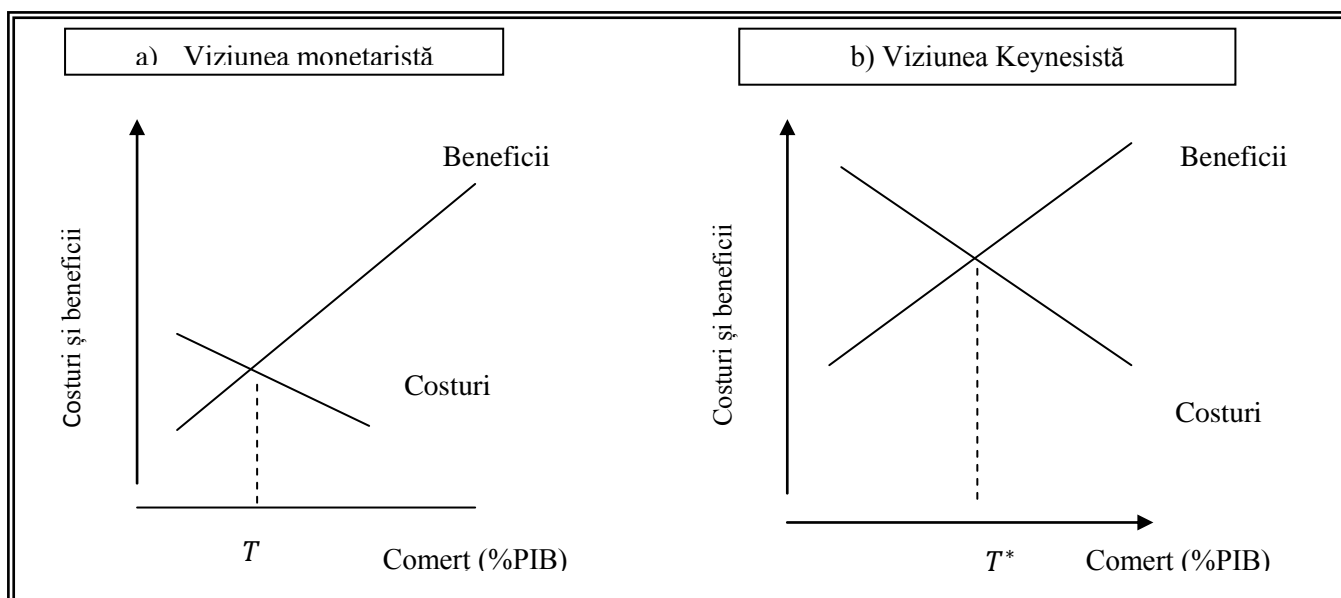
⁷ Sala-I-Martin (1995), ” *The Classical approach to convergence analysis*” Economic Working Paper 117.

⁸ Islam, N., (2003), ” *What have we learnt from the convergence debate*”, Journal of Economic Surveys, Vol. 17, No. 3.

6. Convergența veniturilor vs. convergența factorilor de producție;
7. Convergența deterministică vs. convergența stohastică.

Extinderea repetată a Uniunii Europene a reprezentat doar primul pas pe care noile state membre trebuie să îl realizeze înspre atingerea unui obiectiv extrem de important și anume adoptarea monedei euro. Pentru a se putea evalua cu precizie costurile și beneficiile integrării unei țări în cadrul Uniunii Economice și Monetare trebuie evaluată situația fiecărei țări în parte. Următoarele etape ce trebuie realizate sunt determinate de îndeplinirea criteriilor nominale de convergență precum și a unora cu caracter specific. Dacă ar fi să realizăm o schematizare a principalelor costuri și beneficii ale monedei unice aceasta ar putea fi realizată astfel (A se vedea fig. nr.2) :

Fig. nr.2 Costurile și beneficiile monedei unice – analiză comparativă

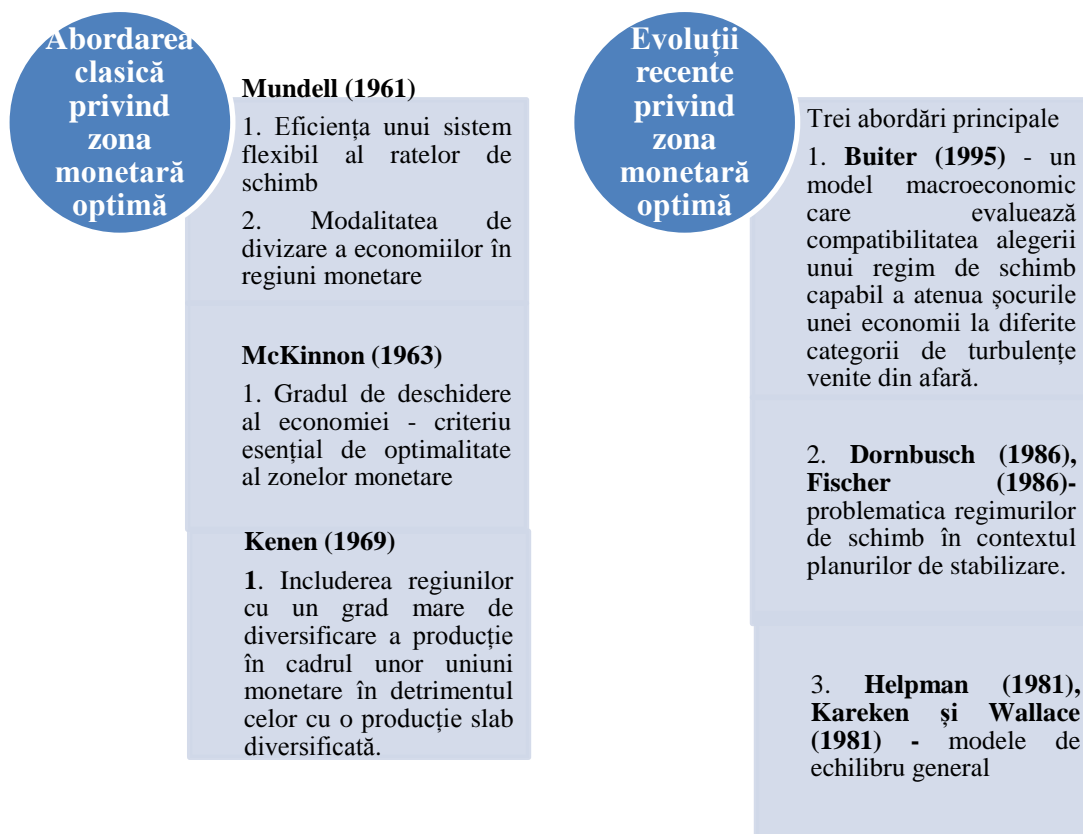

Sursa: Paul de Grauwe (2007), "Economics of European Union", Oxford University Press, pg.79.

În opinia monetaristă numeroase țări ar putea obține beneficii majore odată cu intrarea în cadrul unei uniuni monetare, susținând faptul că politicile monetare naționale sunt în imposibilitatea de a absorbi șocurile asimetrice. Pe de altă parte, în opinia keynesiană, există o serie de rigidități referindu-ne aici la salarii, prețuri și piața forței de muncă, astfel încât politicile naționale monetare sunt cel mai bun instrument pentru a absorbi șocurile asimetrice. Conform acestei teorii, multe dintre economiile de azi, care iau parte la UEM ar obține rezultate mult mai bune dacă acestea ar face parte din zone monetare diferite.

Un aspect de actualitate în raport cu drumul parcurs de o anumită țară în adoptarea monedei comune este cel referitor la zona monetară optimă. Implicațiile unei zone monetare optime pot fi regăsite în numeroase arii. Principalele abordări cu privire la acest aspect sunt redate în figura nr.3.

Fig.nr. 3 Abordări ale zonei monetare optime

Sursa: Prelucrare autor după literatura de specialitate

Sinteza capitolului 5 - Provocări ale monedei euro – cadrul formal de aderare stabilit prin criteriile de convergență de la Maastricht

Existența unei convergențe la nivelul economiilor a fost testată în vederea validării teoriilor moderne de creștere economică. De asemenea testarea vitezei de convergență în cadrul economiilor este considerată ca fiind un indicator cheie al teoriilor de creștere economică. Analiza gradului de îndeplinire a criteriilor de convergență nominală precum și a strategiilor dezvoltate de către fiecare economie în parte în vederea adoptării monedei euro constituie principalul obiectiv al prezentului capitol urmărindu-se în același timp construirea unei baze ce poate fi utilizată drept punct de referință în conturarea strategiilor de urmat pentru țările aflate în curs de adoptare a monedei comune.

Fixarea unei date de aderare la statutul de membru al zonei euro depinde în mod exclusiv de către statele în cauză și de capacitatea acestora de a îndeplini criteriile de aderare. Nivelul de îndeplinire a criteriilor poate fi evaluat din perspectiva alinierii economice precum și a similitudinilor structurale care există între respectivele economii și economia Uniunii Europene în ansamblu. Pe lângă toate aceste aspecte este deosebit de important a se evalua abilitatea de absorbție a șocurilor de orice tip de către aceste economii. Noile modificări ale cadrului economic dar și a celui politic al zonei euro precum și a mecanismelor de intervenție a instituțiilor comunitare pe diferite piețe pot avea ca și efect introducerea unor noi cerințe neprevăzute pentru statele în cauză. Situația actuală din cadrul zonei euro a fost puternic influențată de impactul crizei financiare și de asemenea de criza datoriilor existentă pe piețele europene. Ca și consecință, economiile din cadrul zonei euro, dar nu numai, au intrat în faza de recesiune înregistrând o deteriorare semnificativă a poziției fiscale guvernamentale. Toate restricțiile fiscale impuse de autorități nu fac altceva decât să încetinească procesele de relansare economică, lucru valabil atât pentru zona euro cât și pentru celelalte state membre ale Uniunii Europene.

În anul 2004 un grup format din zece state a decis alăturarea la structura supranațională a Uniunii Europene. Dintre acestea, cinci state au adoptat până în prezent moneda euro reușind îndeplinirea criteriilor impuse de aderarea la zona euro (A se vedea tabelul nr.2).

Tabel nr.2 Calendarul privind data înțrării în MRS II și al adoptării monedei euro

Țara	Anul aderării la MRS II	Anul adoptării monedei euro
Slovenia	28.06.2004	01.01.2007
Cipru	02.05.2005	01.01.2008
Malta	02.02.2005	01.01.2008
Slovacia	28.11.2005	01.01.2009
Estonia	28.06.2004	01.01.2011

Sursa: ec.europa.eu

Concluziile ce pot fi desprinse în urma analizei gradului de îndeplinire a criteriilor de convergență de către noile state membre pot fi sintetizate astfel:

- Experiența Sloveniei în adoptarea monedei euro poate fi caracterizată ca fiind o strategie de succes - singura țară din blocul ex-iugoslav care este membră atât a UE cât și a zonei euro.
- Estonia s-a bazat pe o convergență ce avizat un orizont scurt de timp a cărei efecte s-au resimțit odată cu izbucnirea recente crize financiare.
- În cazul particular al Maltei coordonare politicilor privind convergența nominală a permis reducerea ratei inflației și a deficitul bugetar, menținerea stabilității cursului de schimb din momentul intrării în MRS II precum și un trend descendent în ceea ce privește rata dobânzilor pe termen lung.
- Experiența economiei Slovaciei poate fi caracterizată ca fiind una extrem de dinamică cu o serie de evenimente care au marcat profund evoluția indicatorilor macroeconomici din această țară.
- Traseul parcurs de Cipru înspre îndeplinirea criteriilor de convergență de la Maastricht a reprezentat întrepătrunderea unui set de politici care au vizat mai multe sectoare și anume: politici monetare extrem de eficiente coordonate alături de un palier diversificat de reforme structurale.

Performanțele reduse ale economiilor CEE pe durata crizei au reprezentat un semnal de alarmă asupra noii configurații a modelelor de creștere economică, dar și asupra proceselor de convergență dintre aceste economii. Becker et al (2010)⁹ identifică ca și posibile elemente declanșatoare gradul extrem de ridicat în ceea ce privește integrarea financiară precum și dependența crescută de fluxurile de capital net. Acestora li se adaugă faptul că în cazul economiilor de mici dimensiuni, cum ar fi Malta sau Cipru cu grade de deschidere ale economiei relativ ridicate, orice modificare în comportamentul investitorilor de pe piețele externe este percepută mult mai intens și datorită insuficienței unor resurse interne care să acționeze ca și ancore spre restabilirea echilibrelor.

Impactul crizei financiare actuale a tras un semnal de alarmă asupra necesității stringente de reconsiderare a criteriilor de aderare la zona euro. Darvas (2010)¹⁰ propune ca și modalitate de soluționare a acestor vicisitudini o recalculare a valorilor corespunzătoare acestor indicatori în concordanță cu evoluțiile recente la nivelul zonei euro precum și

⁹ Becker et al (2010), "Whiter growth in Central and Eastern Europe? Policy lessons for an integrated Europe", Bruegal și WIIW, Vol. 11.

¹⁰ Darvas, Z., (2010), "The case for reforming euro area entry criteria", Institute of Economics, Hungary Academy of Sciences Discussion Papers 22.

extinderea perioadei de evaluare a gradului de îndeplinire a acestor criterii de statele aspirante.

Concluzia care poate fi însă desprinsă este aceea că elementul central al oricărei economii ar trebui să fie determinat de calitatea și sustenabilitatea proceselor de convergență economică. Cu toate acestea îndeplinirea acestui obiectiv pare greu realizabil, în special pentru economiile din Europa Centrală și de Est care și-au bazat ratele de creștere economică din ultimii ani în special pe creșterea cererii în cadrul sectorului bunurilor ne-comercializabile.

Sinteza capitolului 6 - Stadiul convergenței reale la nivelul noilor state membre ale Uniunii Europene

6.1 Testarea convergenței Beta

Complementar realizării unei piețe unice dar și a unei uniuni monetare, unul din obiectivele fundamentale ale Uniunii Europene îl constituie reducerea disparităților privind nivelul de dezvoltare în rândul statelor membre. Una din abordările principale cu referire la reducerea disparităților dintre economii implică o reducere a decalajului în ceea ce privește nivelul PIB-ului/cap de locuitor sau sintetizat general convergență reală. Testarea convergenței reale conferă o bază solidă studiului convergenței la nivelul noilor state membre și care a fost investigată pe parcursul acestui capitol pornindu-se de la metodologiile clasice precum abordarea Sigma sau Beta și mergând spre metodologii de factură recentă ca cea elaborată de Phillips și Sul. Pentru a contura o imagine cât mai clară a stadiului de convergență la nivelul noilor state membre din UE, evidențierea canalelor de întrepătrundere a convergenței nominale și a celei reale atât la nivel teoretic cât și empiric au fost investigate.

Principalele orientări existente cu privire la convergența Beta:

- *Convergența absolută* – toate economiile converg înspre aceeași stare de echilibru.
- *Convergența condițională* - economiile converg înspre stări de echilibru diferite.
- *Cluburi de convergență* – economiile ce prezintă condiții inițiale similare vor înregistra trenduri de convergență în ceea ce privește nivelul PIB-ului/cap de locuitor.

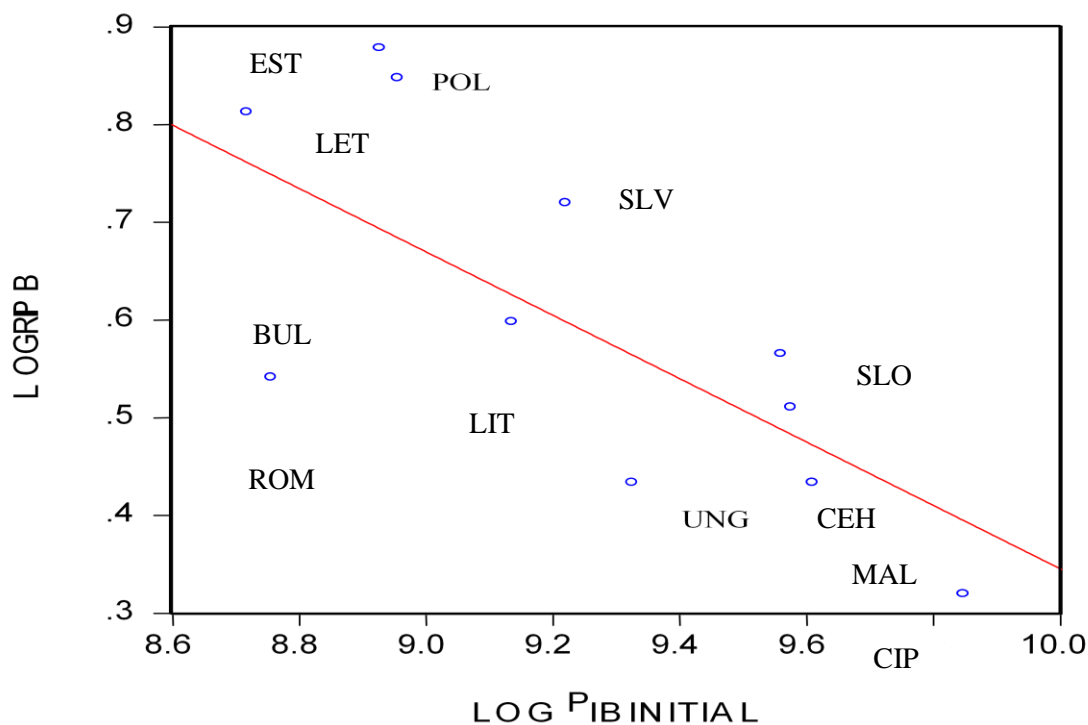
În vederea testării convergenței Beta pentru studiul nostru vom alege cele 12 noi state care au aderat la Uniunea Europeană în anul 2004 respectiv 2007. Datele sunt anuale, cuprind orizontul de timp dintre 1992 și 2011 și au fost preluate de pe Worldbank.

Fie că este testată la nivelul unei singure economii fie că se extinde aria de aplicare la un grup de economii, convergența Beta poate fi determinată după următorul algoritm de calcul:

$$T^{-1} \ln \left(\frac{y_t}{y_0} \right) = \alpha + \beta \ln(y_0) \quad (6.1.1)$$

unde partea stângă a ecuației reprezintă ratele medii de creștere ale logaritmului PIB-ului/cap de locuitor pe un interval de timp cuprins între $t=0$ și $t=T$, α este constanta iar β parametrul ce urmează a fi estimat.

Fig.nr.4 Convergența Beta la nivelul economiilor noilor state membre

Sursa: Prelucrare date autor pe baza datelor furnizate de Worldbank.

Cercetările întreprinse confirmă în mare parte ipoteza de convergență la nivelul economiilor din noile state membre ale UE. În urma testării convergenței Beta la nivelul noilor state membre ale Uniunii Europene se poate desprinde concluzia conform căreia există evidențe clare în vederea susținerii acestei ipoteze date de valoarea de -0,32 corespunzătoare coeficientului Beta. Cu toate acestea valoarea destul de mare corespunzătoare acestui

coeficient ridică semne de întrebare asupra modelului neoclasic Solow-Swan, însă rezultatele obținute de noi certifică existența unei convergențe privind nivelul PIB-ului/cap de locuitor la nivelul Uniunii Europene.

6.2 Testarea convergenței Sigma

Utilizarea pentru prima dată a acestui indicator în testarea gradului de convergență dintre diferite economii a fost realizată de către Sala-i-Martin¹¹ care definea acest concept astfel: *”un grup de țări converg în sensul convergenței Sigma dacă dispersia în ceea ce privește nivelul PIB-ului/cap de locuitor se reduce în timp”*.

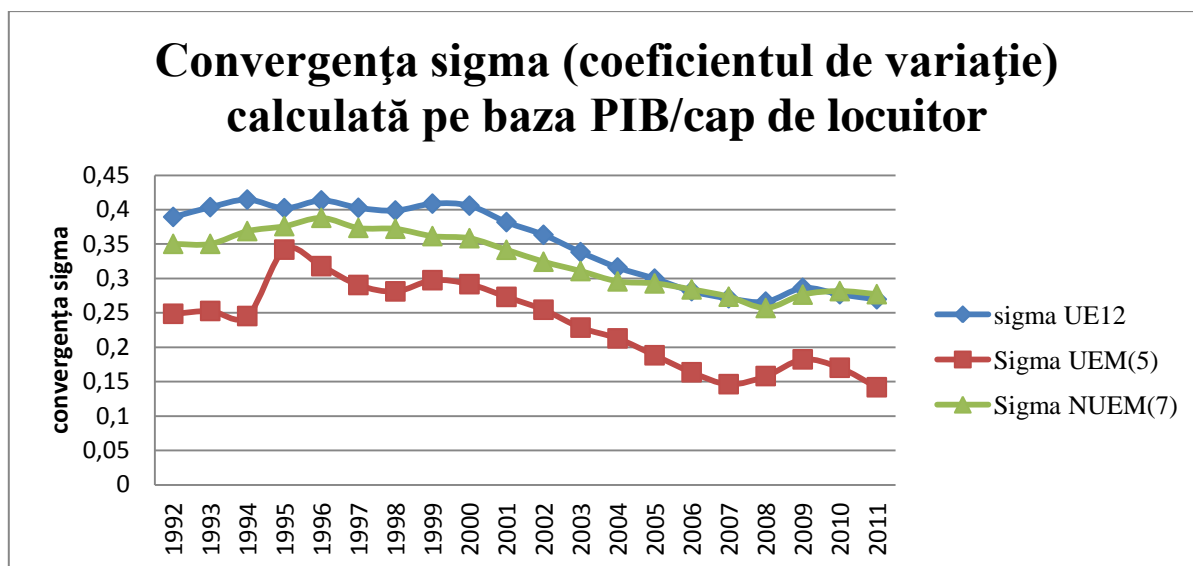
Formula utilizată de către autor în aprecierea convergenței Sigma este:

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \left[\log \frac{y_i}{y^*} \right]^2} \text{ unde } \log y^* = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \log y_i \quad (6.2.1)$$

În studiul nostru privind analiza gradului de convergență reală dintre diferite economii emergente, am utilizat indicatorul Sigma pentru țările membre ale Uniunii Europene, subclasându-le în trei mari grupuri și anume: UE 12(țările care au aderat la Uniunea Europeană în anul 2004 și 2007), UE 5(țările care au aderat la Uniunea Europeană în anul 2004 și au adoptat până în prezent moneda euro) și UE 7(țările care au aderat la Uniunea Europeană în anul 2004 și 2007 și intenționează să adopte moneda unică în viitorul apropiat). Seria cronologică pe care se bazează datele estimate pentru acest indicator este cuprinsă între 1992-2011, iar datele sunt anuale. Sursa datelor este Worldbank. Acest indicator utilizat pentru analiza convergenței Sigma a fost calculat pe baza PIB-ului/ cap de locuitor în valori constatnte.

¹¹ Ibidem 7.

Fig. nr.5 Convergența Sigma (coeficientul de variație) calculată pe baza PIB/cap de locuitor

Sursa: Prelucrare date autor pe baza informațiilor furnizate de Worldbank.com

La nivelul grupului de țări care au aderat la Uniunea Economică în anul 2004 și au adoptat până în prezent moneda euro se poate observa reducerea aproape continuă a coeficientului de variație ceea ce indică o creștere a gradului de convergență la nivelul respectivul grup de țări. Tendința generală de reducere a coeficientului de variație exprimat prin intermediul PIB-ului/cap de locuitor mult mai accentuată în cazul celor 5 țări care au adoptat moneda euro indică o viteză mai mare de realizare a convergenței reale în cadrul acestui grup de țări. Cu toate că între nivelul coeficientului de variație calculat pe baza nivelului PIB-ului/cap de locuitor între UE 12 și UE 5 există o diferență apreciabilă, însă trebuie avut în vedere faptul că per ansamblu în ambele cazuri tendința generală este cea de creștere convergență a economiilor și nu creștere divergență.¹² Rezultatele obținute sunt similare celor furnizate de alte studii de specialitate care s-au concentrat pe analiza convergenței Sigma în rândul noilor state membre. Unul dintre ele este cel elaborat de Ingiani A., Zdarek V. (2007)¹³ care studiind convergența Sigma la nivelul grupului de țări nou intrate în UE obține rezultate clare în ceea ce privește diminuarea dispersiei veniturilor între economii. De asemenea Matkowsk, Próchniak (2007)¹⁴ confirmă existența convergenței

¹² Mihuț, Ioana Sorina, Luțaș Mihaela, (2013), "Testing Sigma convergence across new EU members", IECS Sibiu, România.

¹³ Ingiani A., Zdarek V (2007), "Real convergence in the new member states: Myth or reality" Journal of Economic Integration, 24(2), pp. 294-320.

¹⁴ Matkowski, Z., Próchniak, M. (2004), "Real Economic Convergence in the EU Accession Countries" International Journal of Applied Econometrics and Quantitative Studies.

Sigma pentru grupul de țări amintit utilizând diferite surse de date (Groningen, UNECE sau FMI).

6.3 Testarea reprezentativității convergenței Sigma - Metodologia Phillips and Sul (2007, 2009)

Formula propusă de acești doi autori pentru testarea convergenței este următoarea:

$$\log\left(\frac{H_1}{H_t}\right) - 2 \log[\log(t)] = a + \gamma \log(t) + u_t, \gamma = 2\alpha \quad (6.3.1)$$

unde H_t reprezintă comportamentul relativ tranzașional.

Phillips și Sul argumentează faptul că în cazul existenței unui anumit grad de convergență între țări, valoarea lui t-statistic a parametrului estimat γ tinde asimptotic înspre $+\infty$, pentru orice $\alpha > 0$ și înspre o distribuție normală $N(0,1)$ pentru $\alpha = 0$. Dacă în sens contrar se constată un proces de divergență la nivelul economiilor ($\alpha < 0$) atunci valoarea lui t-statistic a parametrului estimat γ va tinde asimptotic înspre $-\infty$. Rezultatele obținute în mod deterministic prin intermediul coeficientului de variație sunt confirmate prin validarea ipotezelor metodologia Phillips and Sul în toate cazurile investigate.

În vederea validării rezultatelor obținute în mod deterministic privind convergența Sigma în cadrul secțiunii anterioare vom aplica metodologia testului *log-t* pe trei grupuri diferite de țări și anume: statele care au aderat la Uniunea Europeană în 2004 și respectiv 2007, țările care au aderat Uniunea Europeană în 2004 și respectiv 2007 la UE și care au adoptat până în prezent moneda euro, țările care au aderat Uniunea Europeană în 2004 și respectiv 2007 la UE și care sunt în curs de adoptare a monedei comune

Tabel nr.3 Metodologia Phillips and Sul

Grup de țări	Variabilă	Coeficient	R-pătrat	Coeficient de semnificație
Țări care a adoptat recent euro (Slovenia, Slovacia, Malta, Cipru, Estonia)	LOG (T)	151.5860	0.853932	0.0000
Țări în curs de adoptare a monedei euro (Rom, Bul, Ceh, Pol, Ung, Lit, Let)	LOG (T)	34.59912	34.59912	0.0000
Grupul noilor state membre (12)	LOG (T)	85.24689	85.24689	0.0000
Grupul noilor state membre după excluderea primelor observații	LOG (T)	64.50311	0.905352	0.0000

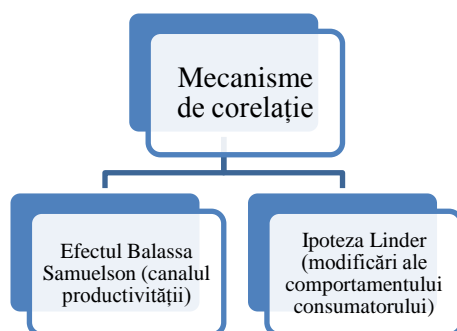
Sursa: Prelucrare date autor.

În urma aplicării testului *log-t* propus de către Phillips și Sul pentru grupul de state care au aderat la Uniunea Europeană în anul 2004 și care au adoptat moneda euro valoarea coeficientului este de 151,58 ceea ce înseamnă că ipoteza de convergență este validată pentru acest grup de țări. Și în cazul eșantionului format din toate cele 12 noi state membre ale zonei euro ipoteza privind convergența este validată, valoarea coeficientului fiind de 85,24. Această valoare se apropie mult mai mult de cea a coeficientului țărilor care încă nu au adoptat moneda euro, ceea ce verifică ipoteza conform căreia convergența la nivelul tuturor statelor nou intrate în Uniunea Europeană este mai apropiată de media obținută la nivelul statelor care sunt în curs de adoptarea al monedei euro. Convergența este mult mai intensă la nivelul statelor care au adoptat moneda euro, aspect cuantificat și în mod deterministic anterior. În urma eliminării primului set de variabile, valoarea coeficientului nu se modifică foarte mult de la valoarea de 85,24 la 64,50 ceea ce indică faptul că ipoteza este în continuare susținută, respectiv există convergență la nivelul noilor state care au aderat recent la Uniunea Europeană.

6.4 Interconexiunea dintre criteriile nominale și cele reale privind convergența

Convergența, în termeni privind nivelul veniturilor, implică de cele mai multe ori o creștere a nivelului prețurilor, care în funcție de regimul de schimb al fiecărei țări poate determina o creștere a ratei inflației. (Lein et al, 2009). Procesul de reducere a decalajului dintre economii este acompaniat de cele mai multe ori de creșteri ale nivelului prețurilor. (Rogoff, 1996).

Fig.nr.6 Mecanisme de corelație între criteriile nominale și cele reale

Sursa: Prelucrare autor după literatura de specialitate.

În vederea testării acestei corelații și la nivel empiric, trebuie identificată o relație care să surprindă aceste două variabile. Formula propusă spre cuantificarea acestei interacțiuni este una simplă, utilizată și în alte studii de specialitate care tratează acest aspect¹⁵:

$$NCP_{PIB} = a + b * PIB/capita (PPS) + \varepsilon_t \quad (6.4.1)$$

unde NCP_{PIB} reprezintă nivelul comparabil al prețurilor pentru variabila PIB, iar PIB/capita (PPS) reprezintă PIB-ul/cap de locuitor la paritatea puterii de cumpărare standard. Variabila PIB/cap de locuitor se consideră a fi o variabilă explicativă suficientă pentru analiza dinamicii prețurilor dintre diferite țări. Datele incluse în cadrul eșantionului de observație cuprind grupul celor 12 noi state membre ale Uniunii Europene, iar seria de timp se referă la perioada cuprinsă între 2000-2011. Atât valorile corespunzătoare PIB-ului/cap de locuitor cât și cele referitoare la nivelul comparabil al prețurilor sunt anuale, Index (EU-27 = 100), sursa datelor fiind Eurostat.

Regresia liniară obținută în urma prelucrărilor:

$$NCP = 26.0727368986 + 0.613628147074 * PIB_CAPITA. R^2 0,71, F\text{-statistic } 355,43.$$

una destul de puternică în cadrul grupului de țări supus analizei. Panta regresiei de 0,61 indică faptul că o creștere a nivelului PIB-ului/cap de locuitor este însoțită de o creștere generalizată a prețurilor.¹⁶

Rezultate asemănătoare celor obținute de noi au fost raportate de studii ca cel elaborat de Žďárek (2009)¹⁷ sau Nestić (2005). Žďárek (2009) testând corelația dintre nivelul PIB-ului/cap de locuitor și nivelul prețurilor obține o valoare corespunzătoare pantei regresiei de 0,85 ceea ce indică o corelație crescută între cele două variabile. De asemenea o relație pozitivă și extrem de semnificativă (un coeficient de 0,72 corespunzător pantei regresiei) este obținută și în urma prelucrării datelor în lucrarea aparținând lui Nestić (2005)¹⁸ atât pentru un grup de 34 de state din Europa dar și pentru un eșantion de 53 de țări formate din țări membre ale OECD și economii în tranziție din Europa și Asia.

¹⁵ Žďárek, Václav, (2009), "Challenges for the new EU member states on the road to the Eurozone" Int Econ Econ Policy pg. 157-177.

¹⁶ Mihuț, Ioana Sorina (2013), "The connection between real and nominal convergence criteria: an empirical approach towards the case of new member states" Review of Economic Studies and Research Virgil Madgearu, pg.89-104.

¹⁷ Ibidem 14.

¹⁸ Nestić, D., (2005), "Price Level Convergence: Croatia, Transition Countries and the EU." Croatian National Bank, Croatian National Bank Working Papers W. 13.

Sinteza capitolului 7 - Factorii determinanți ai creșterii economice și convergenței la nivelul noilor state membre a Uniunii Europene - o abordare utilizând metodologia panel GMM

7.1 Metodologia utilizată

Expunerea la nivel teoretic a factorilor determinanți ai creșterii economice realizată pe parcursul capitolelor anterioare a constituit doar primul pas înspre construirea unui cadru de analiză complex cu privire la acest aspect. Pe parcursul acestui capitol analizei teoretice i se va alătura și o analiză sub aspect empiric a variabilelor explicative ale proceselor de convergență respectiv creștere economică la nivelul noilor state membre, această analiză constituind un reper în formularea unor concluzii pertinente bazate pe date reale asupra dinamicii urmate de economiile noilor state membre.

Modelul propus spre analizare de noi este construit pornind de la modelul Mankiw Romer și Weil îmbunătățit cu o serie de variabile care reprezintă principalele canale prin intermediul cărora are loc fluxul de informații noi la nivelul unei economii:

$$\Delta(\ln y_{i,t}) = a_0 + \beta \ln y_{i,t-1} + a_1 CF_{i,t} + a_2 CU_{i,t} + a_3 GAP_{i,t} + a_4 GDE_{i,t} + a_5 ISD_{i,t} + a_6 CHGRD1 + a_7 u_i + \varepsilon_{it}. \quad (7.1.)$$

unde i reprezintă indicele țării, iar t indicele corespunzător variabilei timp. Variabilele incluse în cadrul modelului sunt următoarele:

- $(\ln y_{i,t})$ - logaritmul natural al PIB/cap de locuitor
- CF – o măsură a capitalului fizic (formarea brută de capital)
- CU – o măsură a capitalului uman (gradul brut de înmatriculare în învățământul secundar)
- GAP - gap-ul tehnologic

$$\text{Gap} - \text{ul tehnologic} = \frac{PIB_{Ec.perf} - PIB_{it}}{PIB_{it}}$$

- GDE - gradul de deschidere al economiei

$$GDE = \frac{I_{it} + E_{it}}{PIB_{IT}}$$

- ISD – investiții străine directe
- $CHRDG1$ - cheltuieli guvernamentale cu cercetarea dezvoltarea
- u_i – efectul fix al variabilei timp

- ε_{it} - distribuția aleatoare

Metodologia utilizată în estimarea rezultatelor a fost Panel GMM sistemic, respectiv estimatorii Arellano și Bover (1995) cât și Blundell și Bond a căror aplicabilitate se impune în următoarele situații:¹⁹

- Există un orizont de timp (T) nu foarte îndelungat și un eșantion de date (N) foarte mare.
- Există o relație liniară între variabile.
- Variabilele independente incluse în model nu îndeplinesc pe deplin condiția privind exogenitatea, aceasta însemnând că pot fi corelate cu informațiile din trecut și foarte posibil și cu cele curente privind termenul eroare.
- Variabilele pot include efecte fixe individuale.
- Există posibilitatea existenței heteroscedasticității între variabile la nivelul indivizilor din cadrul aceluiași grup dar nu și între grupuri precum și a autocorelării.

7.2 Rezultate panel GMM sistemic

Elementul central care a stat la baza acestui demers științific a fost reprezentat de motivația de a evidenția care sunt principalii factori care determină intensificarea procesului de creștere economică în noile state membre ale Uniunii Europene. Testarea diferitelor modele de convergență ne-a permis evidențierea gradului în care economiile converg una înspre cealaltă. Cu toate acestea simpla testare a ipotezelor de convergență nu relevă nici o informație cu privire la factorii care determină aceste economii să converge sau mai mult să înregistreze trenduri pozitive de creștere economică. Există cel puțin două argumente care susțin validitatea acestui model atât din perspectiva cercetărilor teoretice cât și din perspectiva politicilor adoptate de țări în vederea îmbunătățirii standardelor de performanță și anume: 1) primul dintre ele se referă la evidențierea diferitelor aspecte relaționate cu experiența aderării la Uniunea Europeană de noile state membre; 2) cel de-al doilea argument constă în reliefaarea canalelor principale prin intermediul cărora tehnologia este asimilată în cadrul unei economii.

¹⁹ Roodman, D., (2006), "How to Do xtabond2: An Introduction to "Difference" and "System" GMM in Stata", Center for Global Development, Working paper nr.103.

Tabel nr.4 Rezultate panel GMM sistemic

D.pibc_log	Coef.	Std. Err	. z	P> z	[95% Conf.	Interval
pibc_log LD.	-.092688	.0462395	-2.00	0.045	-.1833158	- .0020602
GDE	.0013114	.000298	-2.00	0.000	.0007274	.0018954
EDU	.002363	.0012142	4.40	0.052	-.0000168	.0047428
FBC	.0073833	.0014909	1.95	0.000	.0044612	.0103053
GAP	.1137802	.0193203	4.95	0.000	.0759131	.1516474
ISD1	5.10e-12	1.97e-12	5.89	0.009	1.25e-12	8.96e-12
CHGRD1	.0597403	.0172674	2.59	0.001	.0258968	.0935837
CONST.	-.6247845	.1339767	3.46	0.000	-.8873739	- .3621951

Sursa: Prelucrare date autor pe baza informațiilor furnizate de Eurostat.

Rezultatele obținute în urma prelucrării acestui model sunt consistente cu modelele de creștere economică neoclasice, care argumentează în favoarea convergenței absolute și anume faptul că statele sărace înregistrează rate de creștere mai rapide decât cele bogate, aspect dat de valoarea negativă asociată coeficientului PIB-ului/cap de locuitor. Mai mult acest model vine în completarea celui elaborat de Mankiw, Romer și Weil care includ variabile adiționale ca și capitalul uman și capitalul fizic. Astfel rezultatele semnificative evidențiază faptul că acest grup de țări înregistrează procese de transformare și restructurare rapide prin asimilarea celor mai bune exemple de la economiile mai performante. Mai mult valoarea coeficienților incluși în model certifică faptul că o țară cu cât este mai săracă cu atât importul de noi tehnologii se va dovedi mai eficient asupra stimulării evoluțiilor viitoare a ratelor de creștere economică. În continuare vom prezenta o scurtă raportare a principalelor rezultate ale cercetării întreprinse de noi la studiile elaborate anterior.

Metodologia panel a fost una extrem de uzitată și în vederea testării corelațiilor ce se stabilesc între nivelul investițiilor străine directe și creșterea economică. Lee și Chang (2009)²⁰ își concentrează studiul asupra corelațiilor ce se stabilesc între investiții străine directe, creștere economică și dezvoltarea financiară utilizând un set de date format din 37 de economii și un orizont de timp între 1970-2002. În urma aplicării unor teste de tip panel de causalitate, autorii obțin rezultate privind interdependența acestor variabile pe termen lung, însă influența investițiilor directe este mai redusă asupra creșterii economice decât cea manifestată de dezvoltarea financiară. Coeficientul pozitiv obținut de noi în urma prelucrării

²⁰ Lee, C., Chang, C., (2009), "FDI, financial development and economic growth: international evidence", Journal of Applied Economics, Volume 12, Issue 2, pg.249-271.

statistice deși nu înregistrează un grad crescut de reprezentativitate este în concordanță cu rezultatele furnizate de cercetările anterioare.

Dacă avem în vedere influența nivelului de educație asupra creșterii economice, printre studiile de factură recentă care au inclus această variabilă în setul de factori determinanți este și cel elaborat de Fukase (2010)²¹ sau Iqbal și Daly (2013)²². În ambele cazuri nivelul educației manifestă o influență pozitivă asupra creșterii economice însă gradul de reprezentativitate diferă în funcție de perioada de timp, setul de variabile complementare precum și grupul de țări analizat. Și în cazul nostru influența acestui indicator asupra creșterii economice este una pozitivă cu un coeficient de semnificație acceptabil (0,052).

Gradul de deschidere al economiei constituie de asemenea un indicator cu influență pozitivă asupra creșterii economice în special în cazul economiilor de mici dimensiuni care își concentrează activitatea înspre comerț. Gries și Redlin (2012)²³ pornind de la un eșantion de 158 de state și un interval de timp între 1970 și 2009 raportează o corelație pe termen lung extrem de semnificativă între variabilele mai sus amintite. Valoarea coeficientului obținut de noi în urma prelucrărilor metodologice este similară rezultatelor obținute de studii anterioare, mai mult fiind unul dintre factorii cu cel mai înalt grad de semnificație din cadrul setului de variabile inclus în vederea modelării factorilor determinanți ai creșterii economice (0.000).

Dacă ne referim la variabila privind cheltuielile guvernamentale cu cercetarea dezvoltarea, importanța acesteia este una esențială. Cu toate acestea există puține studii care se concentrează asupra impactului acestei variabile în cadrul grupului de state din Europa Centrală și de Est. Una din posibilele explicații ar putea fi aceea că acest grup de state nu își permit concentrarea unei proporții importante din cadrul cheltuielilor înspre susținerea acestui sector în raport cu economiile mai dezvoltate în structura cărora acest sector deține o pondere semnificativă. Acest aspect a constituit una din provocările modelului propus de noi. Variabila privind cheltuielile guvernamentale cu cercetarea dezvoltarea a fost instrumentată în raport cu variabila creșterii economice la nivelul statelor din Europa Centrală și de Est în cadrul studiului elaborat de Silaghi et al (2012)²⁴ a căror rezultate sugerează faptul că impactul sectorului de cercetare dezvoltare este extrem de mare avându-se în vedere orizontul

²¹ Fukase, E., (2010), "Revisiting Linkages between Openness, Education and Economic Growth: System GMM Approach", Journal of Economic Integration Nr. 25(1), pg. 194-223

²² Iqbal, N., Daly, V (2013), "Rent seeking opportunities and economic growth in transition economies" disponibil la www.pide.org.pk/pdf/Working%20Paper/WorkingPaper-87.pdf.

²³ Gries, T., Redlin, M. (2012), "Trade Openness and Economic Growth: A Panel Causality Analysis" Center for International Economics, Working Paper Series, No: 2011-06.

²⁴ Silaghi, M., Jude, C., Alexa, D., Litan, C., (2012), "Do Business and public sector research and development expenditures contribute to economic growth in Central and Eastern European countries? A dynamic panel estimation", Economics Discussion paper, Nr.2, Kingston University London.

de timp pe termen lung. Valoare pozitivă atribuită acestui coeficient obținută de noi confirmă aceste rezultate și mai mult pot constitui un reper în vederea orientării politicilor viitoare ale țărilor înspre susținerea acestui sector ca fiind unul extrem de important relaționat cu procesul de creștere economică.

Formarea brută de capital, una din cele două componente ale capitalului conform modelului elaborat de MRW manifestă de asemenea o influență pozitivă asupra creșterii economice, aspect confirmat și de rezultatele studiului întreprinse de Iqbal și Daly (2013).²⁵ Mai mult valoarea coeficientului obținut (0,000) indică faptul că formarea brută de capital este un bun estimator al procesului de creștere economică.

Variabila privind gap-ul tehnologic constituie un determinant semnificativ al creșterii economice. Acest rezultat este în deplină concordanță cu teoriile neoclasice de creștere economică care argumentează faptul că până la atingerea unui stări comune echilibru, statele acționează ca exemple una pentru cealaltă. Cu toate acestea există unele studii care raportează o relație inverse între variabila privind gap-ul tehnologic și creșterea economică.²⁶

Concluzii și propuneri finale

Armonizarea intereselor noilor state membre în vederea alinierii la standardele generale impuse de Uniunea Europeană constituie un deziderat extrem de important avut în vedere de către autoritățile naționale cu sprijinul celor existente la nivel comunitar. Schimbările frecvente care au avut loc în structura economiei mondiale constituie un bun indicator al gradului sporit de dinamizare al economiilor. Mai mult, perioadele de recesiune și declin economic, deși generatoare de dezechilibre, în unele cazuri extrem de grave, pot fi percepute în anumite situații, ca fiind generatoare de progres. Acest fapt este argumentat de nevoia de adaptare care presupune elaborarea de noi politici și strategii pentru a fi în măsura de a evolua.

Ansamblul eforturilor concentrate înspre găsirea de noi soluții de restabilire a echilibrului și, mergând mai departe, de înregistrare a unor niveluri crescute de performanță conduce în final la *creștere economică*. Procesul de globalizare care afectează astăzi economiile de pretutindeni, considerat ca fiind cea mai complexă formă a internaționalizării

²⁵ Ibidem 21.

²⁶ Hudea, O., Stancu, S., (2012), "Foreign direct investment, technology transfer and economic growth. A panel approach", Romanian Journal of Economic forecasting, Vol. 2.

activității economice, implică în mod absolut atingerea unui nivel înalt de *convergență* între economii. Fiind un rezultat al progresului și inovației umane și fundamentându-se în special pe schimburile comerciale și fluxurile financiare, creșterea economică presupune integrarea continuă a economiilor aspect ce poate fi sesizat cu precădere la nivelul UE. Pentru ca acest proces de integrare să se desfășoare în parametri optimi, se impune existența unui sistem de supraveghere și reglementare supranațional care să coordoneze activitatea fiecărui stat în parte în vederea stabilirii unor politici generale de urmat pentru îndeplinirea unor obiective comune. De-a lungul timpului impactul integrării asupra procesului de creștere economică și asupra convergenței a constituit un aspect mult dezbătut. În accepțiunea lui Iain Begg efectele generate pot fi grupate în trei categorii principale:²⁷

- modificări în structura macroeconomică;
- transformări ale pieței forței de muncă;
- efecte induse asupra structurii economiei.

Recentele etape de aderare constituie doar un pas înspre intensificarea convergenței la nivelul noilor state membre ale UE cu structurile comunitare deja existente. Următorul pas firesc este reprezentat de adoptarea monedei comune, aspect certificat până în prezent de cinci noi state membre (Slovenia, Slovacia, Malta, Cipru și Estonia). Alte șapte state, din rândul noilor state care au aderat la Uniunea Europeană, printre care și România, desfășoară eforturi intense de îndeplinire a tuturor angajamentelor pe care acest important proces le presupune. Referitor la acest subiect, criteriile de convergență de la Maastricht, cunoscute drept criteriile formale pe care un stat aspirant la statutul de membru al zonei euro trebuie să le îndeplinească servesc drept punct de referință.

Dacă ne referim la analiza cost-beneficiu este foarte important ca o țară aspirantă la statutul de membră a UEM și care intenționează să adopte euro să realizeze o evaluare pertinentă a acesteia pentru a vedea dacă obiectivele avute în vedere sunt în concordanță cu avantajele și dezavantajele pe care o astfel de uniune le presupune. În pofida faptului că această analiză nu poate fi întreprinsă pe baza unor indicatori cuantificabili, rezultatul acesteia trebuie să fie până la urmă în favoarea creșterii eficienței activității economice naționale, a performanței și stabilității macroeconomice.

²⁷ Begg, Iain, (2006), „*Is full participation in the EMU likely to favour or slow real convergence*”, publicat în „*Living standards and the Wealth of Nations-Successes and failures in real convergence*”, MIT press, Cambridge, London.

Atunci când luăm în discuție problema criteriilor de convergență putem să formulăm o întrebare extrem de interesantă: *Rolul acestor criterii trebuie evaluat doar înainte ca o țară să devină membră a UEM sau continuă și după încheierea acestui proces?* Complexitatea acestui răspuns este determinată de modul de abordare. Astfel putem privi acest aspect atât din punct de vedere al criteriilor de natură monetar-financiară precum rata dobânzii, rata inflației sau cursul de schimb cât și a celor de natură fiscală, în această categorie regăsindu-se deficitul bugetar sau datoria publică. Din punct de vedere al criteriilor monetare armonizarea politicilor naționale este deosebit de importantă doar până în momentul intrării în UEM, după care țările renunță la politicile proprii în vederea adoptării unei politici monetare comune. Dacă avem în vedere criteriile de natură fiscală situația este cu totul diferită, deoarece controlul acestora rămâne în mâinile guvernelor naționale însă cu o strictă supraveghere din partea instituțiilor europene. Criteriile monetar-financiare au un instrument comun de control la nivel comunitar - politica monetară comună, în timp ce criteriile fiscale nu dispun de o astfel de reglementare.

Criteriile de convergență stabilite prin tratatul de la Maastricht au stârnit de-a lungul timpului o serie de controverse datorate atât abordărilor teoretice cât și a analizei empirice. Au fost formulate astfel o serie de întrebări referitoare la rolul acestora în asigurarea stabilității macroeconomice precum și a conexiunii ce se stabilește între aceste criterii și creșterea economică a unei țări. Criteriile de convergență nominală au fost stabilite avându-se la bază o serie de argumente. Ideea principală a fost aceea că o uniune monetară poate exista doar între state care au atins un anumit nivel de convergență nominală care poate fi tradus în atingerea unui grad ridicat de armonizare al politicilor macroeconomice. *Dar oare sunt aceste criterii suficiente în aprecierea capacității unei economii de a renunța la moneda proprie în favoarea uneia comune?*

Cu siguranță, complementar acestor criterii, o atenție sporită trebuie acordată unei categorii aparte de indicatori dintre care se desprinde ca importanță PIB-ul/cap de locuitor. Acest indicator este parte integrantă a ceea ce este cunoscut sub numele de convergență reală. Cu toate că aceste criterii nu au o fundamentare stabilită prin intermediul unor tratate, precum cel de la Maastricht, oficialii Băncii Centrale Europene au susținut introducerea acestor criterii, suplimentar celor privind convergența nominală pentru statele din Europa Centrală și de Est care au aderat la UE în 2004 și 2007. Hans Reckers, un oficial al comitetului

managerial al Bundesbank, a sugerat în cadrul unei declarații în Financial Times în Septembrie 2000 faptul că aderarea noilor state la UEM să fie condiționată de înregistrarea unei medii a PIB-ului/cap de locuitor la nivelul acestor state membre de 70% din media de la nivelul UE.²⁸

Convergența, atât sub aspect nominal cât și real, constituie alături de o serie de alți factori complementari una din premisele impetuș necesare funcționării eficiente a oricărei uniuni monetare și cu atât mai mult a celei existente la nivelul Uniunii Europene. O întrepătrundere armonioasă a mecanismelor de funcționare existente la nivelul zonei euro se dovedește a fi extrem de importantă atât pentru statele membre ale acesteia cât și pentru statele aflate în afara zonei euro sau în curs de adoptare a monedei comune datorită gradelor crescute de interconectivitate ale acestor economii. Existența unei vaste literaturi de specialitate în acest domeniu ne-a permis conturarea unor cadre de referință privind diferitele metodologii de evaluare a gradului de convergență dintre economii precum și factorii determinanți ai acestui proces coroborat cu cel de creștere economică. Punctul nodal al acestui demers științific l-a constituit furnizarea unor răspunsuri la o serie de întrebări care continuă să suscite interesul economiștilor, politicienilor, oamenilor de afaceri sau a simplilor cetățeni a Uniunii Europene și anume: *Care este stadiul actual al convergenței la nivelul Uniunii Europene? Constituie convergența un factor stimulat al creșterii economice? Care este mixul optim de politici ce asigură un grad de convergență sustenabil?*

Pe parcursul prezentei lucrări unul din obiectivele centrale a constat în evaluarea gradului de convergență dintre aceste economii. Principalele ipoteze de lucru au fost următoarele:

- Ipoteza 1. Noile state membre de la nivelul Uniunii Europene converg unul spre celălalt în termeni privind ratele de creștere ale PIB-ului/cap de locuitor.
- Ipoteza 2. Gradul de convergență dintre economii s-a intensificat odată cu integrarea la Uniunea Europeană și, mai mult, odată cu adoptarea monedei comune.

În vederea validării ipotezelor formulate următoarele metode de cercetare au fost utilizate:

²⁸ Rostowski, Jacek (2003), "Economic convergence and EMU membership", Successes and failures in real convergence, National Bank of Poland, disponibil la http://www.nbp.pl/konferencje/radisson/Mowcy/rostowski/rostowski_paper.pdf.

- Testarea convergenței Sigma prin intermediul coeficientului de variație și a convergenței Beta cu ajutorul modelării econometrice folosind programul Eviews 7.0.
- Validarea rezultatelor de convergenței Sigma prin intermediul unei metodologii de factură recentă, metodologia Phillips și Sul, utilizând același program informatic.
- Stabilirea conexiunilor dintre convergența nominală și convergența reală prin intermediul unei regresii simple prelucrată cu ajutorul programului Eviews 7.0 între variabila dependentă, nivelul comparabil al prețurilor și variabila explicativă, PIB/cap de locuitor.
- Determinarea vitezei de convergență la nivelul noilor state membre prin estimarea numărului de ani necesari realizării unei convergențe sustenabile între noile state membre și media Uniunii Europene prin intermediul analizei deterministice.
- Analiza comparativă a diferitelor strategii de adoptare a monedei comune de către noile state membre ale zonei euro.
- Identificarea factorilor determinanți ai creșterii economice și convergenței prin aplicarea unei metodologii GMM, folosind programul STATA 11, metodologie considerată de specialiști ca fiind una dintre cele mai relevante în cuantificarea interdependențelor dintre variabilele instrumentate.

Rezultatele obținute în urma aplicării diferitelor metodologii de testare pot fi rezumate astfel:

- Atât metodologia Sigma cât și cea Beta confirmă ipoteza de convergență dintre economii. Această convergență este cu atât mai intensă cu cât este determinată în rândul statelor care au adoptat recent moneda euro.
- Metodologia Phillips și Sul aplicată în vederea validării rezultatelor obținute prin intermediul convergenței Sigma, confirmă relevanța acestora, așadar gradul de reprezentativitate a valorilor obținute pentru situația actuală a economiei la nivelul noilor state membre este una ridicată.
- În vederea extinderii cadrului de analiză a gradului de convergență dintre diferite economii am propus un model de cuantificare a factorilor principali ai convergenței și creșterii economice la nivelul noilor state membre, două

proceselor complementare a căror acțiune interferează în dublu sens. Dezvoltarea acestui model se dovedește a fi extrem de utilă în furnizarea unor viitoare politici de orientare a respectivelor țări atât la nivel teoretic cât și empiric. Identificarea principalilor factori care contribuie la sporirea gradului de convergență dintre economii și în final la creștere economică permite factorilor decidenți la nivelul fiecărei economii elaborarea unor strategii care să-și concentreze interesul asupra respectivelor segmente. Infuzia de progres tehnologic fie prin majorarea cheltuielilor cu cercetare dezvoltarea, a gradului de deschidere economică sau prin canalul investițiilor străine directe constituie una din principalele surse de convergență și creștere economică din perspectiva noilor state membre, aspecte demonstrate prin intermediul metodologiei GMM și a căror coeficienți de semnificație au obținut cele mai bune valori. Concentrarea pe dezvoltarea acestor sectoare trebuie să constituie un obiectiv de bază al autorităților naționale de la nivelul acestor economii dacă se urmărește convergența și creșterea economică sustenabilă. Sustenabilitatea pe termen lung este de asemenea extrem de importantă deoarece găsirea unor soluții de compromis care să genereze rezultate doar pe intervale reduse de timp nu constituie o strategie de succes și, mai mult, poate declanșa un angrenaj de efecte negative care ar putea fi resimțite de state după un anumit interval de timp și care pot produce dezechilibre economice masive.

- Un alt element de consistență al acestei lucrări îl constituie, pe lângă analiza comparativă a celor două tipuri de convergență, stabilirea interconexiunilor dintre acestea. În acest scop am insistat asupra principalelor canale de interconectivitate, respectiv efectul Balassa-Samuelson și efectul Linder cu testarea la nivel empiric a conexiunii privind nivelul comparabil al prețurilor și indicatorul PIB/cap de locuitor, rezultatele furnizate indicând o influență reală semnificativă a evoluției prețurilor asupra PIB-ului la nivelul celor 12 noi state membre ale UE.
- Concluzia generală ce poate fi desprinsă în urma acestei analize este aceea că ipotezele privind convergența reală sunt confirmate la nivelul grupului de noi state membre.
- În ciuda faptului că rezultatele metodelor statistice confirmă ipoteza convergenței la nivelul noilor state membre, trebuie avut în vedere decalajul încă extrem de mare care există între aceste economii și media Uniunii

Europene sau a zonei euro, aspect surprins în analiza întreprinsă de noi prin estimarea numărului de ani necesari realizării convergenței. Strategiile viitoare trebuie orientate înspre reducerea îndeosebi a acestor diferențe pentru ca procesul de convergență să fie cu adevărat unul desăvârșit.

Impactul recente crize economico-financiare asupra economiilor din Europa Centrală și de Est a condus la o reconfigurare a modelelor de creștere economică, a proceselor de convergență precum și a politicilor economice angrenate în acest scop. Luând în considerare aceste aspecte precum și cele amintite anterior putem concluziona următoarele:

a) calitatea și sustenabilitatea procesului de convergență constituie un indicator esențial al creșterii economice al fiecărei economii;

b) realizarea unei convergențe sustenabile necesită un interval lung de timp;

c) noile state membre ale UE înregistrează trenduri de convergență între ele însă prin raportare la media UE mai sunt necesare a fi întreprinse numeroase acțiuni.

Aceste considerente trebuie avute în vedere de autoritățile naționale în momentul elaborării fie a strategiilor de adoptare a monedei comune, fie de creștere economică. Abilitatea noilor state membre de a se adapta schimbărilor macroeconomice a fost dovedită de nivelul de convergență ce există între aceste economii. În condițiile actuale această abilitate se va dovedi a fi vitală și va constitui un indicator reprezentativ al progresului economic al acestor țări.

Punctul final al acestei cercetări este marcat de evidențierea principalelor contribuții la literatura de specialitate din domeniu dar și limitelor întâlnite în rândul oricărei cercetări.

Alte contribuții ale autorului completare celor prezentate anterior sunt:

- Structurarea cunoștințelor referitoare la conceptele de creștere economică și convergență prin parcurgerea unei vaste bibliografii care însumează peste 280 de articole și studii de specialitate care ne-a permis prezentarea celor mai relevante lucrări la nivel teoretic privind factorii determinanți ai creșterii economice, respectiv a modelelor de creștere economică prin raportarea la principalele teorii care au marcat secolele XX și începutul sec XXI;
- Stabilirea unui fir evolutiv privind conceptul de creștere economică, fapt realizat prin extragerea ideilor remarcabile ale diferitelor curente de gândire și

ale unor personalități din mediului economic și nu numai respectiv evidențierea caracteristicilor conceptului de convergență;

- Analiza comparativă a diferitelor strategii urmărite de către noile state membre în procesul de adoptare a monedei euro și formularea unor concluzii privind eficiența modelelor propuse de aceste țări;
- Furnizarea unor rezultate privind nivelul de convergență reală în rândul noilor state membre ale Uniunii Europene pe baza metodelor de cercetare enunțate anterior;
- Investigarea factorilor principali generatori de creștere economică la nivelul noilor state membre precum și expunerea unor măsuri și politici care pot constitui surse viabile în conturarea strategiilor viitoare de dezvoltare de către autoritățile responsabile.
- Elaborarea pe baza rezultatelor modelării econometrice a unui set de propuneri privind intensificarea procesului de convergență între noile state membre ale UE.

Deși rezultatele obținute au o ancorare profundă în realitățile economice contemporane, trebuie menționate și limitele cercetării întreprinse dintre care amintim accesul dificil la datele cu privire la indicatorii utilizați în modelare corespunzătoare perioadelor anterioare anului de referință (1992), pentru grupul de state considerat; neinclusiunea unor factori specifici fiecărei economii care pot avea un impact asupra evoluției acestora cum ar fi schimbări la nivel politic, social, etc.

Luând în considerare toate aceste aspecte trebuie amintit faptul că prezenta lucrare de doctorat ilustrează doar un fragment al cadrului de analiză pe care abordarea celor două procese îl reclamă și a căror impact vizează arii vaste de aplicabilitate. Menționăm de asemenea extinderea ipotezelor de analiză ale prezentei lucrări prin includerea în eșantionul de cercetare și a altor grupuri de țări ce au statutul de membru al Uniunii Europene.

Referințe bibliografice

Cărți

1. Aghion, P., Boustan, L., Hoxby, C., Vandenbussche, J., (2005), "*Exploiting States' Mistakes to Identify the Causal Impact of Higher Education on Growth*" Manuscript, Harvard University.
2. Agnès Bénassy-Quéré, Benoît Coeuré, Pierre Jacquet, Jean Pisani-Ferry (2010), "*Economic policy: theory and practice*", Oxford University Press.
3. Balestra, P. (1967), "*The Demand for Natural Gas in the United States: A Dynamic Approach for the Residential and Commercial Market*", Amsterdam: North-Holland Publishing.
4. Baltagi, B.H., (2005), "*Econometric Analysis of Panel data*", Chichester John Wiley & Sons, Ltd, 3rd.Ed.
5. Baltagi, B., Sadka, E., (2011), "*The United States of Europe: European Union and the Euro Revolution*", Bradford : Emerald Group Publishing Limited.
6. Barro, R., (1997), "*Determinants of Economic Growth*", Cambridge: MIT Press.
7. Barro, R.; Sala-i-Martin, X. (1991), "*Economic Growth*", Boston.
8. Barro, R., (1997), "*Determinants of Economic Growth (The Lionel Robbins Lectures*" Cambridge, MA, The MIT Press, Second Printing.
9. Bartkowska, Monika, Riedl Aleksandra (2009), "*Regional convergence clubs in Europe: Identification and conditioning factors*", Institute for Economic Geography and GIScience, Vienna University of Economics and Business.
10. Beblavy, M., Cobham D., L'udovít O., (2011), "*The euro area and the financial crisis*", Cambridge University Press.
11. Begg, Iain, (2006), "*Is full participation in the EMU likely to favour or slow real convergence*", publicat în "*Living Standards and the Wealth of Nations-Successes and failures in real convergence*", MIT press, Cambridge, London.
12. Brooks, Chris (2008), "*Introductory – Econometrics for Finance*", Cambridge University Press.
13. Dăianu, Daniel (1993), "*Echilibrul economic și moneda: keynesism și monetarism*", Ed. Humanitas, București.
14. De Grauwe, Paul (1992), "*The Economics of Monetary Integration*" Oxford: Oxford University Press.
15. Druker, Peter (1993), "*Inovație și spiritul antreprenorial*", Editura Economica, București.
16. Gerschenkron, A., (1962), "*Economic backwardness in historical perspective: A book of essay*", Cambridge Mass: Harvard University Press.
17. Greene, W. H., (2003), "*Econometric analysis*", Prentice Hall.
18. Hanlon, Joseph.; Barrientos, Armando; Hulme, David (2010), "*Just Give Money to the Poor: The Development Revolution from the Global South*". Sterling VA, Kumarian Press, ISBN 978-1-56549-334-6.
19. Heckscher, E.F., Ohlin, B., (1991), "*Heckscher- Ohlin trade theory*", Cambridge, MIT Press.
20. Howitt, Peter, David N. Weil, (2008), "*The New Palgrave Dictionary of Economics*", Second Edition. Eds. Steven N. Durlauf and Lawrence E. Blume. Palgrave Macmillan.

21. Krugman, P. (1991), "*Geography and Trade*" MIT Press Cambridge. England.
22. Landes, D., (2000), "*Culture Makes Almost All the Difference*". In Lawrence EH and Samuel P. Huntington eds.
23. Malthus, T., R., (1992), "*Eseu asupra principiului populației*", Editura Științifică, București.
24. McClelland, David, (1961), "*The Achieving Society*", Harvard University.
25. McTaggart, D., Findaly, C., Parkin, M., (2013), "*Economics*", 7th. Edition, Pearson Publishing
26. Michael, P.,(1994)- "*Economic Development*"-Toparo fifth edition, Longman, London.
27. Myrdal, G., (1957), "*Economic Theory and Underdeveloped Regions*" Duckworth, London.
28. Nestić, D., (2005), "*Price Level Convergence: Croatia, Transition Countries and the EU.*" Croatian National Bank, Croatian National Bank Working Papers W. 13.
29. Nolling, W., (1993), "*Monetary policy in Europe after Maastricht*" , Palgrave Macmillan.
30. Popescu, Gheorge, (2004), "*Evoluția gândirii economice*", Editia a treia, Editura Academiei Romane , Editura Cartimpex.
31. Postelnicu, Gheorghe (2000), Economie Politică, *Creștere și dezvoltare economică*, vol 2.
32. Presley, John R. ,Geoffrey E.J. Dennis, (1976), "*Theory and Practice*" MacMillan Press.
33. Reuber, G., L., (1973), "*Private foreign investment development*", Clarendon Press, Oxford.
34. Rostow, W., W., (1960), "*The Stages of Economic Growth*", Cambridge: Cambridge University Press.
35. Samuelson, Paul, Nordhaus William (1989), "*Economics*", Thirteenth Edition, McGraw-Hill International Edition, Economic Series.
36. Smith, A., (2011) , "*Avuția Națiunilor*", Editura Publica.
37. Thirlwall, A., P., (2006), "*Growth and development, with special reference to developing economies*", Eighth Edition, Palgrave Macmillan.
38. Trenca Ioan, Balogh, Peter, (2013), "*Macroprudențialitate bancară*", Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca.

Articole și studii de specialitate –Selecție

1. Afonso, A., Furceri, D., (2007), "*Business Cycle Synchronization and Insurance Mechanisms in the EU*," Working Papers 2007/26, Department of Economics at the School of Economics and Management (ISEG), Technical University of Lisbon.
2. Afonso, A., Sequeira, A. (2010), "*Revisiting Business Cycle Synchronisation In The European Union*", Technical University of Lisbon, Department of Economics, Working Papers, 2010/22.
3. Akin, C., (2007) "*Multiple determinants of business cycles synchronization*", International Trade eJournal 10/2007; DOI:10.2139/ssrn.1022648.
4. Alguacil, M. , Cuadros, A., Orts v., (2011), "*Inward FDI and growth: The role of macroeconomic and institutional environment*", Journal of Policy Modeling, nr.33.
5. Alguacil, M., Cuadros, A. , Orts, V., (2011), "*Inward FDI and growth: The role of macroeconomic and institutional environment*," Journal of Policy Modeling, Elsevier, vol. 33(3).
6. Amstrong, H. (1995), "*Trends and disparities in regional GDP per capita in the European Union, United States and Australia*", European Commission, Report 94/00/74/017.

7. Anghelache, C., Isaic-Maniu A., Mitruț C., Voineagu, V.,(2006), ”Sistemul de indicatori utilizați în măsurarea sărăciei”, disponibil la: <http://store.ectap.ro/articole/.135.pdf>
8. Apergis, N. Et al (2010), ” *Convergence Patterns in Financial Development: Evidence from Club Convergence*” Department of Economics Working Paper Series-34.
9. Apergis, N., Panapoulou E., Tsoumas C., (2010),” *Old wine in a new bottle: Growth convergence dynamics in the EU*”, Atlantic Economic Journal, Vol.38.
10. Apergis, N., Gabrielsen A., Payne J., (2012),” *Testing for Convergence in the European Insurance Sector: A Non-Linear Factor Approach*”, Asian Journal of Finance & Accounting, Vol. 4, nr. 2.
11. Backe, P., Thimann, C. (2004)- ”*The acceding countries strategies towards ERM II and the adoption of euro: an analytical review*”, European Central Bank Occasional paper nr.10.
12. Baldwin, R., Frankel, J.A., Melitz, J., (2006), ”*The Euro's trade effects*”, ECB, Working paper series.
13. Barro, J. Robert, Sala-I-Martin Xavier, Blanchard Jean Olivier, Hall E. Robert (1991), ” *Convergence Across States and Regions*”, Brookings Papers on Economic Activity, No. 1.
14. Barro, R. J. (1991), ”*Economic Growth in a Cross-Section of Countries*”, Quarterly Journal of Economics, 106(2).
15. Becker et all (2010), ”*Whiter growth in Central and Eastern Europe? Policy lessons for an integrated Europe*”, Bruegal și WIIW, Vol. 11.
16. Bernard, A.B. , Durlauf, S. N., (1995), ”*Convergence in International Output*”, Journal of Applied Econometrics, 10.
17. Bodea, Gabriela, **Mihuț, Ioana Sorina (2013)**, ”*About feed-back-change in the context of Financial crisis management*”, International Management Conference, Managerial Challenges of the Contemporary Society, Cluj- Napoca, România.
18. Bond, S., Windmeijer, F., (2002), ”*Finite sample inference for GMM estimators in linear panel data models*”, Cemmap Working Paper Series, Institute for fiscal studies, London, Nr.CPW04-02
19. Bruggemann, R., Trenkler, C., (2007), ”*Are Eastern European Countries Catching Up? Time Series Evidence for Czech Republic, Hungary and Poland*,”Applied Economics Letters, Taylor and Francis Journals, vol. 14(4).
20. Bun, M., Kleibergen, F., (2010), ”*GMM based inference for panel data models*”, disponibil: <http://personal.vu.nl/m.massmann/docs/2ndAmsterdamBonn/Bun.pdf>.
21. Chang, R.,Kaltani, L., Loayza, N., (2009), ”*Openness is Good for Growth: The Role of Policy Complementarities*”, Journal of Development Economics, Vol. 90.
22. Chee, L., (2010), ”*The Impact of FDI and Financial Sector Development on Economic Growth: Empirical Evidence from Asia and Oceania*”, International Journal Of Economics and Finance, Vol.2, No.2.
23. Christiano, L. (1992), ” *Searching for a break in GNP*”, Journal of Business and Economic Statistics 10.
24. Daly Vince (2010), ”*Convergence testing and modelling-A survey of Methods*”, articol prezentat în cadrul conferinței Quantitive Methods in Economics, Babeș-Bolyai University, Faculty of Economics and Business Administration, Cluj-Napoca.

25. Darvas, Z., (2010), "*The case for reforming euro area entry criteria*", Institute of Economics, Hungary Academy of Sciences Discussion Papers 22.
26. Das, A., Paul, B., P., (2011), "*Openness and growth in emerging Asian economies: evidence from GMM estimation of a dynamic panel*" Economics Bulletin, 31 (2011).
27. Dăianu, D., Lungu, L. (2009), "*The monetary Union. The decade Ahead. The case of non-member states*". Michigan. The William Davidson Institute. WDI Working Papers.No.947.
28. Deceanu, Liviu, **Mihuț, Ioana Sorina**, Pop, Stanca, (2011), "*The Sovereign debt challenge: an overview*", The Annals of the University of Oradea, Economic Sciences <http://anale.steconomiceuoradea.ro/volume/2011/n1/065.pdf>
29. Dobrinsky, R. (2003), "*Convergence in Per Capita Income Levels, Productivity Dynamics and Real Exchange Rates in the Eu Acceding Countries*", Empirica, 30 (3).
30. Dollar, D., Kraay, A. (2002), "*Growth is good for the poor*", Journal of Economic Growth, Vol. 7, No. 3.
31. Douglas, A. Irwin, Tervio, M., (2000), "*Does Trade Raise Income? Evidence from the Twentieth Century*," NBER Working Papers 7745, National Bureau of Economic Research, Inc.
32. Durlauf, Steven (2003), "*The Convergence Hypothesis After 10 Years*" Working papers 6, Wisconsin Madison - Social Systems.
33. Doytch, N., Cakan, E., (2011), "*Growth effects of mergers and acquisitions: A sector-level study of OECD countries*", Journal of Applied Economics and Business Research JAEBR, 1(3).
34. Dumitru, Ionuț, (2009), "*Euro adoption in Romania*", MPRA paper no.18612, online at: [mpra.ub.uni-muenchen.de.18612](http://mpra.ub.uni-muenchen.de/18612).
35. Economidou, M., Murshid, A.P., (2008), "*Testing the linkages between trade and productivity growth*" Review of Development Economics, 12 (2008).
36. Edwards, S., (1992), "*Trade orientation, Distortions and Growth in developng countries*" Institute for Policy Reform.
37. El-Gra, Alli (2007), "*The European Union- Economics and Policies*", Cambridge University Press.
38. Fukase, E., (2010), "*Revisiting Linkages between Openness, Education and Economic Growth: System GMM Approach*", Journal of Economic Integration Nr. 25(1).
39. Furceri, Davide, Karras, Georgios, (2006), "*Are the new EU members ready for the EURO?: A comparison of costs and benefits*," Journal of Policy Modeling, Elsevier, vol. 28(1).
40. Gardo, S., Martin, R., (2010), "*The impact of the global economic and financial crisis on Central, Eastern and South-Eastern Europe*", European Central Bank, Occasional Paper Series, Nr.114.
41. Gries, T., Redlin, M. (2012), "*Trade Openness and Economic Growth: A Panel Causality Analysis*" Center for International Economics, Working Paper Series, No: 2011-06.
42. Halmai, P., Vasary, V., (2010), "*Real convergence in the new Member States of the European Union (Shorter and longer term prospects)*", The European Journal of Comparative Economics, Vol. 7, nr. 1.
43. Horvath, Julius (2003), "*Optimum currency area theory: A selective review*" BOFIT, Nr. 13.
44. Hudea, O., Stancu, S., (2012), "*Foreign direct investment, technology transfer and economic growth. A panel approach*", Romanian Journal of Economic forecasting, Vol. 2.

45. Iancu, Aurel (2007), "Convergența reală", Studiu realizat în cadrul Programului CEEX – Proiect nr. 220, *Convergența economică și rolul cunoașterii în integrarea UE*.
46. Iancu, Aurel (2009), "Convergența Nominală," Studii Economice 090703, National Institute of Economic Research.
47. Iancu, A., (2009), "Convergența Reală și Integrarea în UE," Studii Economice 090704, National Institute of Economic Research.
48. Ingjani, A., Zdarek V (2007), "Real convergence in the new member states: Myth or reality" Journal of Economic Integration, 24(2).
49. Ingianni, Andrea, (2010), "Output convergence in the central and eastern European member countries", Kingston University, (PhD thesis).
50. Islam, N. (1995), "Growth Empirics: A Panel Data Approach" The Quarterly Journal of Economics, Vol. 110, No. 4.
51. Islam, M.N., (1998), "Export expansion and economic growth: testing for cointegration and Causality", Applied Economics, Vol. 30, No. 3.
52. Islam, N., (2003), "What have we learn from the convergence debate", J Econ Survey.
53. Iqbal, N., Daly, V (2013), "Rent seeking opportunities and economic growth in transition economies"
54. Jorgenson, D., Griliches, Z., (1967), "The Explanation of Productivity Change" The Review of Economic Studies.
55. Kattel, R. (2010), "Financial and economic crisis in Eastern Europe", Journal of Post Keynesian Economics, Vol. 33, nr. 1.
56. Kenen, Peter (1969), "The Theory of Optimum Currency Areas: An Eclectic View," Mundel and Swoboda (eds.) Monetary problems in the International Economy, University of Chicago Press.
57. Kindleberger, Charles P. (1970), "Power and Money" New York Basic Books.
58. Kocenda, E. (2001), "Macroeconomic Convergence in Transition Countries", Journal of Comparative Economics, 29 (1).
59. Krugman, Paul (1994), "What Do We Need to Know about the International Monetary System?" in Kenen.
60. Kuznets, S., (1955), "Toward a Theory of Economic Growth", National Policy for Economic Welfare at Home and Abroad, R. Lekachman, Ed.
61. Lavezzi, A., M., (2001), "Division of labour and Economic Growth : From Adam Smith to Paul Romer and beyond" .
62. Lavrac, V., (2009), "Economic and political challenges of acceding to the euro area in the post Lehman Brothers World", Country Report Slovenia, European Policies Initiatives.
63. Lein, S., Ledesma M.L., Nerlich C. , (2009), "The link between real and nominal convergence: The case of the new EU member states" in Real convergence in Central, Eastern and South-Eastern Europe, eds. R. Martin and A. Winkler. Macmillan, Basingstoke
- Lucas, R., Jr.(1988), "On the mechanism of economic development", Journal of Monetary Economics.
64. MacDonald, Ronald, (1988), op.cit.
65. Malinvaud, E., (1998), "Macroeconomic Theory, volume B: Economic Growth and Short- Run Equilibrium", Amsterdam: North Holland.

66. Mankiw, N.G., Romer, D., Weil, D.N, (1992), "A contribution to the empirics of growth", Quarterly Journal Of Economics, No.107.
67. Matkowski, Z., Prochniak, M., (2004), "Real economic convergence in the EU accession countries", International Journal of Applied Econometrics and Quantitative Studies. Vol.1-3.
68. Matsuyama, K. (1992), "Agricultural Productivity, Comparative Advantage, and Economic Growth" Journal of Economic Theory.
69. McKinnon, Ronald (1963), "Optimum Currency Area" American Economic Review, Vol. 53.
70. **Mihuț, Ioana Sorina**, (2011), "The impact of inflation rate upon interest rate in Romania", Ovidius University Annals, Economic Sciences Series.
71. **Mihuț, Ioana Sorina**, Luțaș, Mihaela, Pece Andreea, (2011), "Efficient market hypothesis: Testing random walk for Romanian capital market, International Conference of Doctoral Studies, Iași, Romania.
72. **Mihuț, Ioana Sorina**, Luțaș Mihaela, (2011), "Factors that trigger inflation in Romania", Economic Review.
73. **Mihuț, Ioana Sorina, Luțaș Mihaela**, (2012), "The road of Romania to Eurozone", Globalization and Higher Education on Economics and Business Administration, Iași.
74. **Mihuț, Ioana Sorina**, Luțaș, Mihaela (2012), "Economic Growth. Challenges, opportunities and main determinants", în vol. Interdisciplinary Management Research VIII, Josip Juraj Strossmayer University in Ossjek, ISBN 978-953-253-105-3.
75. **Mihuț, Ioana Sorina**, Luțaș, Mihaela (2013), "Convergence and divergence in European Union: Evidence for Beta convergence among the new EU member states", European Integration – New Challenges, Oradea, România.
76. **Mihuț, Ioana Sorina**, Luțaș Mihaela, (2013), "Testing Sigma convergence across new EU members", IECS Sibiu, România
77. **Mihuț, Ioana Sorina**, Luțaș Mihaela (2013), "Testing convergence and divergence among EU member states", Interdisciplinary management research IX, Josip Juraj Strossmayer University in Ossjek.
78. **Mihuț, Ioana Sorina** (2013), "The connection between real and nominal convergence criteria: an empirical approach towards the case of new member states" Review of Economic Studies and Research Virgil Madgearu.
79. Mulhearn, Chris, Vane Howard (2008), "The EURO-Its Origins, Development and Prospects", Edward Elgar, Northampton, MA, USA.
80. Mundell, Robert (1961), "A theory of optimum currency areas", The American Economic Review, Vol.51, Nr.4.
81. Noeth, B., Sengupta R., (2012), "Global European banks and the financial crisis" Federal Reserve Bank of St. Louis Review, 94(6).
82. Nowbusting, B., (2009), "FDI, Domestic Investment and Economic Growth: A Theoretical Framework".
83. Omran, M. & Bolbol, A. (2003), "Foreign Direct Investment, Financial Development and Economic Growth".

84. Orlik Anna (2003), "Real convergence and its different measures" *Strategies for joining the European and Economic Monetary Union: A comparative analysis of possible scenarios*", lucrare prezentată la seminarul CASE, disponibilă la: <http://www.case-research.eu/sites/default/files/anna%20orlik.pdf>.
85. Pecican, E., (2006), "Indicatori privind convergența reală și aplicațiile acestora", Studiu realizat în cadrul Programului CEEEX – Proiectul „Convergența economică și rolul cunoașterii în condițiile integrării în UE.
86. Phelps, E. S., (1966), "Models of Technical Progress and the Golden Rule of Research", *Review of Economic Studies*, Vol. 33.
87. Phillips, P., Sul D., (2007), "Some empirics on economic growth under heterogenous tehnology", *Journal of Macroeconomics*, Vol.29 of *Journal of Macroeconomics*.
88. Phillips, P., Sul D., (2009), "Economic transition and growth", *Journal of Applied Econometrics*, Vol.24.
89. Prochniak, M., Witkowski, B.,(2013), "Time stability of the beta convergence among EU countries: Bayesian model averaging perspective" *Economic Modeling*, Volume 30.
90. Quadri, F., Waheed, A., (2013), "Human capital and economic growth: cross-country evidence from low, middle and high-income countries", *Progress in Development Studies* 13.
91. Quah, D. T. (1993), "Galton's Fallacy and the Convergence Hypothesis", *Scandinavian Journal of Economics* 95.
92. Ranis, G., (2004), "Arthur Lewis contribution to development thinking and policy", *The Manchester School* Vol 72 No. 6.
93. Reynolds, Allen, Polly, Kenen, Peter, B. (1980), "Asset Markets, Exchange Rates and Economic Integration, A survey" Cambridge University Press.
94. Robert, W., Dimand B., Spencer,J., (2008), "Trevor Swan and the Neoclassical Growth model", *National Bureau of Economic Research, Working Paper* 13950.
95. Rogoff, K., (1996), "The purchasing power parity puzzle", *Journal of Economic Literature* 34 (2).
96. Romer, P., (1990), "The Origins of Endogenous Growth", *The Journal of Economic Perspectives*, Vol. 8, No.1.
97. Roodman, D., (2006), "How to Do xtabond2: An Introduction to "Difference" and "System" GMM in Stata", *Center for Global Development, Working paper* nr.103.
98. Rostow, W.,W., (1956), "The take-off into self-sustained growth", *The Economic Journal*, Vol.66, No.261.
99. Sach, J. D., Warner, A., (1997), "Sources of Slow Growth in African Economies", *Journal of African Economies*, Vol. 6.
100. Sachs, J., Sala-i-Martin, X., (1989), "Federal Fiscal Policy and Optimum Currency Areas", *Harvard University Working Paper*, Cambridge, Mass.
101. Safa, A., Rinaldi-Larribe, M.J., Hilmi, N. (2009), "Convergence between the business cycles of New European Member States and the "Euro" business cycle", San Francisco, MEEA, pre-ASSA meeting
102. Sajjad, Ahmad Jan, Chaudhary A. R. (2011), "Testing the Conditional Convergence Hypothesis for Pakistan" *Pak. J. Commer. Soc. Sci.* Vol. 5 (1).
103. Sala-I-Martin (1995), "The Classical approach to convergence analysis" *Economic Working Paper*.

104. Savva, C., Neanidis, K., Osborn, D., (2007), "*Business Cycle Synchronization of the Euro Area with the New and Negotiating Member Countries*," Centre for Growth and Business Cycle Research Discussion Paper Series 91, Economics, The University of Manchester.
105. Silva, R. F. (2009), "*Business Cycle Association and Synchronization in Europe: a Descriptive Review*", Issues in Political Economy.
106. Schultz, T., (1963), "*Human Capital: Policy Issues and Research Opportunities*" American Economic Review.
107. Schumpeter, J., (1947), "*Theoretical problems of Economic Growth*" , The Journal Of Economic History, Supplement VII.
108. Sen, A., (1983)-, "*Development: Which way now?*" , Economic Journal, Vol. 93, No. 372.
109. Shahbaz, M., (2012), "*Does trade openness affect long run growth? Cointegration, causality and forecast error variance decomposition tests for Pakistan*", Economic Modelling, Volume 29, Issue 6.
110. Shambaugh, C., (2012), "*The Euro's Three Crises*." Brookings Papers on Economic Activity.
111. Silaghi, M., Jude, C., Alexa, D., Litan, C., (2012), "*Do Business and public sector reasearch and development expenditures contribute to economic growth in Central and Eastern European countries? A dynamic panel estimation*", Economics Discussion paper, Nr.2, Kingston University London.
112. Singh, T., (2011), "*International trade and economic growth nexus in Australia: a robust evidence from time-series estimator*", The World Economy (2011).
113. Sipiior, J. ,Ward, B., (1999), "*Preparing for euro business transactions*", Information System Management, vol 16.
114. Sławomir, I. Bukowski (2003) "The Maastricht Convergence Criteria and Economic Growth in the EMU"
115. Soukiazis, E., Castro, V., (2005), "*How the Maastricht Criteria and the Stability Growth Pact affected real convergence in European Union- A panel data analysis*", Journal of Policy Modelling 27.
116. Staiger, D., Stock, J.H., (1997), "*Instrumental variables regression with weak instruments*", Econometrica 65.
117. Stiglitz, J., (1975)- "*A Neoclassical Analysis of the Economics of Natural Resources*", Columbia Business School - Finance and Economics; National Bureau of Economic Research.
118. Trichet, Jean-Claude, (2008), "*The successful entry of Cyprus into the euro area*" Opening session at the conference "Welcoming Cyprus to the euro area".
119. Varbalne, U., Vahter, P., (2005), „*An analysis of the economic convergence process in the transition countries*”, University of Tartu Economics and Business Working Paper No. 37.
120. Vaubel, Roland, (1990), "*Currency Unification, Currency Competition, and the Private ECU: Second Thoughts*," International and European Monetary Systems Emil-Maria Claassen (ed.), Praeger.
121. Villaverde, C., (2004), "*Indicators of Real Economic Convergence*", UNU-CRIS e-Working Papers.
122. Vojinovi, B, Oplotnik, J., Pro'chniak, M., (2010), "*EU enlargement and real economic convergence*", Post-Communist Economies Vol. 22, nr. 3.
123. Watson Alison M. (2004), "*Aspects of European Monetary Integration- The politics of convergence*" MacMillan Press LTD, London.

124. Weingast, Barry R., (1995), "*Economic Role of Political Institutions: Market-Preserving Federalism and Economic Development*, JLEO, V.11.
125. Wihlborg, C., Willett, T., (1991), "*Optimum Currency Areas Revisited*," C. Wihlborg, N. Fratiani, and T. Willett (eds.) *Financial Regulation and Monetary Arrangements after 1992* (Elsevier Amsterdam).
126. Young, A., Higgins, M., Levy, D., (2007), "*Sigma Convergence versus Beta Convergence: Evidence from U.S. County-Level Data*" MPRA Paper No. 2714.
127. Žďárek, Václav (2009), "*Challenges for the new EU member states on the road to the Eurozone*" Int Econ Econ Policy.
128. Zestos, George (2006), "*European Monetary Integration- The Euro*" Thomson, South-Western.
129. Zivot, E., Andrews, D. (1992) "*Further evidence on the Great Crash, the oil price shock, and the unit root hypothesis*", *Journal of Business and Economic Statistics* 10.

Publicații ale organismelor internaționale

1. Comisia Europeană (2010), "Convergence Report 2010", *European Economy* 3/2010, Directorate-General for Economic and Financial Affairs of the European Commission, Brussels.
2. EMU@10: *Successes and challenges after 10 years of economic and monetary union*, European Commission 2008.
3. ECB, Convergence report 2004, disponibil la <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004en.pdf>.
4. ECB, Convergence report 2006, disponibil la <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200612en.pdf>.
5. ECB, Convergence report 2008, disponibil la <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200805en.pdf>.
6. ECB, Convergence Report 2010, disponibil la <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005en.pdf>.
7. Economic and Financial Affairs, European Commission (2006), "*Euro benefits for Cyprus*", disponibil : http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication7329_en.pdf
8. Economic and financial affairs (2007)- "*Benefits of the euro for Malta*", disponibil la www.ec.europa.eu/economy_finance.
9. EEAG (2012), *The EEAG Report on the European Economy*, "Macroeconomic Outlook", CESifo, Munich 2012, pp. 17–55.
10. European Commission Report 1990.
11. European Commission (2006).
12. European Commission,(2006), "*European Economy-Convergence report on Slovenia*", Special report nr.2.
13. European Commission (2007), "*European Economy, Convergence report on Cyprus and Malta*", disponibil la http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication10459_en.pdf
14. Global Economic Prospects (2008), "*Technology diffusion in the developing world*", The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank.
15. Ministry of Finance of the Czech Republic and Czech National Bank (2012) - "*Assessment of the fulfillment of the Maastricht Convergence Criteria and the degree of economic alignment of the Czech Republic with the euro area*".
16. NBS research Department (2006), "*The effects of euro adoption in the case of Slovak economy*", http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/06_koll1a.pdf.
17. UNCTAD (1997) *Trade and Development Report*, (United Nations publication, Sales No. E.97.II.D.8)

Surse internet

www.BNR.ro

www.bsi.si

www.ecb.int

www.economics.ox.ac.uk

www.eurostat.com

www.europa.eu

www.imf.com

www.marxists.org

www.mpra.ub.unimuenchen.de

www.nbs.sk

www.umar.gov.si

www.worldbank.com

